



PRIMA

2014. november
december

Angela Gheorghiu
Létay Kiss Gabriella

Bemutatók:

A bűvös vadász | A kéjenc útja
Lukrécia meggyalázása | A lakatlan sziget

Karitatív karácsonyi rendezvények
Harangozó Gyulára emlékezünk
Rezes Judit

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA



Igor Stravinsky

A kéjenc útja

Opera három felvonásban, két részben,
angol nyelven, magyar és angol felirattal

Szövegíró ▶ **Wystan Hugh Auden, Chester Kallman**

Rendező ▶ **Anger Ferenc**

Látványtervező ▶ **Zöldy Z Gergely**

Dramaturg ▶ **Kenesei Judit**

Karigazgató ▶ **Strausz Kálmán**

Karmester ▶ **Erik Nielsen**

Bemutató ▶ 2015. január 18., Operaház

További előadások ▶ 2015. január 20., 22., 24., 27., 29.

Médiapartner: NÉPSZABADSÁG

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Beköszöntő

Tisztelt Operarajongók és Zeneszeretők!

Izrael Állam magyarországi nagykövete legfontosabb feladatomban az országaink közötti baráti viszony ápolása, elmélyítése és megerősítése. Mióta 2011 nyarán Budapestre érkeztem, csodálatos lehetőségem nyílt a magyar nyelv és az ország hihetetlenül gazdag, változatos kulturális örökségének megismerésére. Magyarország zenei kínálatának elkötelezett rajongójaként feleségemmel, Orával időről időre ellátogatunk az Operaházba és az Erkel Színházba, ahol személyesen is megtekintünk előadásokat. Mint sok operarajongónak, nekünk is vannak kedvenceink, amelyeket szívesen újra meghallgatunk. Nagy várakozással tekintek a soron következő bemutatók elé is. Mindig kíváncsian várom, milyen művészi megoldásokat és ötletes meglepetéseket tartogat egy-egy előadás. Az új évad szinte alig kezdődött el, s máris megannyi páratlan csodának lehettem nézőként részese. Ámulattal tölt el, hogy az újabb és újabb opera- vagy balettprodukciónak, mint az évadnyitó *Parasztbecsület/Bajazzók* premierje, illetve a *Trójai játékok – amazonokkal* című bravúr mellett mennyi különleges programot kínál még az intézmény. Elég csak az elmúlt időszakból az Operaház fennállásának 130. évfordulóját ünneplő, nagy magyar énekes legendákat felvonultató műsorra vagy a világsztárok és fiatal művészek vendégszereplésével megrendezett *Szabadság OperaGálára* gondolni.

Nagyon jó érzéssel tölt el, ha egy bemutató vagy különleges esemény lehetőséget biztosít a fiatal alkotóknak és művészeknek, hogy bizonyíthassák tehetségüket, rátermettségüket. Friss árnyalatot vihetnek az Opera és az Erkel Színház amúgy is ezer színben pompázó palettájára, ahol a nagy múltra visszatekintő hagyományok ápolása, a kísérletezés az újdonságokkal, a nagy példaképek emlékének megőrzése, a jelen legendáinak tisztelete, a jövő sztárjainak támogatása az intézmény legfontosabb küldetése.

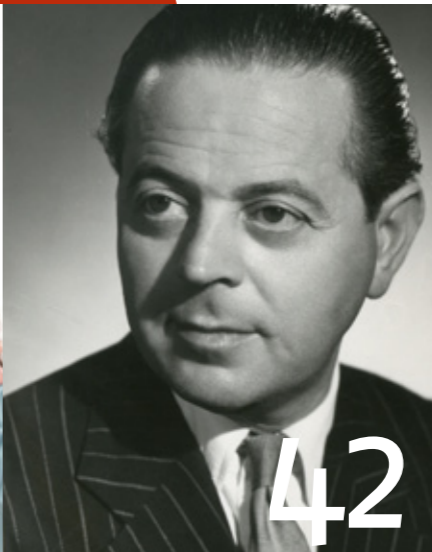
Külön örömmre szolgál az is, hogy az Opera két játszóhelyén a nemzetközi operairodalom darabjai mellett a magyar operairodalom gyöngyszemeit is megismerhetem. November 7-én, a pontosan egy évvel ezelőtt újranyitott Erkel Színházban ismét színre kerül a *Vérnász*. Szokolay Sándor egész Európában és Észak-Amerikában is sikerrel játszott művét újabb közönség ismerheti meg – köztük jómagam.

Ünnepeljük együtt a Magyar Opera Napját!

Ilan Mor

Izrael Állam magyarországi nagykövete





3 **TISZTELT OPERARAJONGÓK ÉS ZENESZERETŐK!**
Ilan Mor beköszöntője

6 **EGY ŐSZINTE DÍVA A BÁLBAN**
Angela Gheorghiu

10 **A GÖMB ÉS A VADÁSZ**
A bűvös vadász

14 **EGY ÉLET JÁTÉKAI ÁRNYÉKBAN**
Anger Ferenc A kéjenc útjáról

18 **KAMARAOOPERÁK AZ ÚJ NEMZEDÉKEKTŐL**
Intézményi együttműködések: Lukrécia meggyalázása / A lakatlan sziget

22 **A MAGYAR OPERA NAPJA – VÉRNÁSZ**

24 **FÉNY AZ ÉJSZAKÁBAN**
Karitatív rendezvények

28 **MESTEREK AZ OPERÁBAN**
Pinchas Steinberg, John Axelrod, Vásáry Tamás

32 **NEVETNI, ÖRÜLNI, SÍRNI**
Interjú Létay Kiss Gabriellával

34 **CANNES-BAN DÍJAZTÁK A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
IMÁZSFILMJÉT**

38 **A SZABADSÁG MELÓDIÁI**
Ungarn für Deutschland, Opera for Europe 1989–2004

40 **ÚTKERESÉS – AZ OPERAJÁTSZÁS MÚLTJA,
JELENE ÉS JÖVŐJE**
UFD konferencia

42 **ÖRÖKSÉG, AMELYET ŐRIZNÜNK KELL**
Negyven éve hunyt el Harangozó Gyula

46 **A BALERINA, AKI NEM NÉZETT VISSZA**
Csinády Dóra-portré

48 **RENDAHAGYÓ MŰFAJOKRA VAN SZÜKSÉG**
Kulissza: az Opera sorozatai

52 **ZAJOS SIKER A HÁZBAN**
Parasztbecsület/Bajazzók

56 **BOLLYWOODI FORGATAG A SZÍNPADON**
A tenor

58 **OPERA 130 – ÉVFORDULÓ TÖMEGJELENETTEL**

60 **KECSES HARCIS MUTATVÁNYOK**
Trójai játékok – amazonokkal

62 **SZERELMI JÁTSZMÁK**
Cosi fan tutte

64 **MUNKASZEMLÉLET BALETTALAPOKON**
Interjú Rezes Judittal

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

AZ OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Cosmin Gogu

SZERKESZTŐ:

Beöthy Veronika

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

Megjelenik 20 000 példányban.

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Beöthy Veronika | Bóka Gábor | Filip Viktória | Gara Márk | Görömbey G. Szilárd | Jászay Tamás | Jávorszky György | Krupa Zsófia | Molnár Kinga | Oláh András
Pallós Tamás | Pálos Máté | Papp Tímea | Várhegyi András

FOTÓ: Stefano Bottesi | Csibi Szilvia | Dömölky Dániel | Cosmin Gogu | Sasha Gusov | Herman Péter | Kékes Zsaffi | Mezey Béla | Nagy Attila | Operaház Archivuma

Operaház Emlékgyűjteménye | Tomas Opitz | Rákossy Péter | Isabelle Saurer | Trókan Nóra

Egy 1. öszinte dívá a bálban

Faust Bált tartanak február 14-én, Valentin-napon. Az Opera egyik legfontosabb jótékonyági, társadalmi és kulturális eseményén Angela Gheorghiu lesz a sztárvendég, az a világhírű operaénekes, akinek repertoárján megannyi hatalmas érzelmi amplitúdójú hősnő mellett Gounod azonos című darabjának Margitja is megtalálható, és akinek döntéseit bevallottan az emóciók, köztük a szerelem irányítják.

Papp Tímea

Fotó: Cosmin Gogu

Angela Gheorghiu elbűvölő hangjának és lenyűgöző színpadi jelenlétének köszönhetően korunk egyik legkeresettebb szopránja. A londoni Royal Opera, a New York-i Metropolitan, a milánói Scala és a világ számos más jelentős operaszínpadainak rendszeres vendége. Leghíresebb szerepei közé tartozik a Don Giovanni Zelinája, a Bohémélet Mimije, a Traviata Violettaja, a Szerelmi bájjal Adinája és a Tosca címszerepe. Olyan hírességekkel lépett egy színpadra, mint Solti György, Ion Marin vagy Claudio Abbado. Hangját és játékát megannyi díjnyertes CD- és DVD-felvétel őrzi, amelyek közül kiemelkedik a Maria Callas emlékére kiadott album.

Angela Gheorghiu Magyarországon először:
A FAUST BÁLON!

Minden évben egyszer az Operaház különleges díszbe öltözik, hiszen az operabál klasszikus, különleges és ünnepi alkalom. A farsangi időszakhoz kapcsolódóan ünnepli a tél elmúltát, a tavasz beköszöntét, de ünnepli a műfajt, a művészeket, az Ybl-palota nyújtotta csodás kulisszát. A mulatság emellett fontos társadalmi esemény is, hiszen küldetése az értékkeremtés és értékközvetítés, az, hogy a Ház, az épület és az intézmény százharminc éves örökségét ápolja és éltesse, a kultúra fontosságára hívja fel a figyelmet. Az elegáns miliőben az operabál a közélet, a kultúra, a tudomány, a sport és a gazdaság szereplőinek találkozására lehetőséget adó este, amelynek középpontjában a társadalmi szerepvállalás, a karitatív célok támogatása áll.

2014. március 1-jén új időszámítás indult a bálók történetében: a Vesszelina Kaszarova vendégségével lezajlott Ezüst Rózsa Bál

vendéglétszámát, támogatottságát, jótékonyági céljait tekintve minden eddiginél nagyobb szabású és nagyobb közérdeklődésre számot tartó volt. A szervezők tehát magasra tették maguknak a léceket. Azt már lassan megszokhatjuk, hogy világhírű magyar művészeink mellett a legnagyobb operaszínpadokról ismert sztárekesek egymásnak adják a kilincset az Andrassy úton, elég csak az idei évadban ránézni a nevekre, ám még ebben a sorban is különleges helyet foglal el a bál díszvendég dívája, Angela Gheorghiu. A román szoprán szerint ezek az események azért is bírnak jelentőséggel, mert tradíciókat őriznek, példaként pedig Bécsset és a valcert hozza fel, és hozzáteszi: „Az operabálokhoz köthető az arisztokratikus, királyi múlt, a tökéletes elegancia, ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy ezeken az alkalmakon minden korban a legkiválóbb muzsikusok játszottak a legmagasabb zenei színvonalon.”

Ha már a tökéletes eleganciát említjük, megkerülhetetlen az estélyi ruha kérdése. „Mindegy, hogy előadó-művészi vagy civil pályán dolgozik valaki, ha egy bála szól a meghívó, a választott öltözék kérdése alapvető fontossággal bír. Számomra az öltözködés maga a boldogság, ez az én világom! És ahogyan az éneklésben, úgy a divatban sem kérem ki soha senki tanácsát. Bízom az ízlésemben, a stílusomban, a véleményemben. Van, akinek tetszik, van, akinek nem, számomra azonban csakis egyetlen dolog számít: az, hogy eredeti legyek mindenben, amit csinálok.”

Angela Gheorghiu nemzetközi karrierje a londoni Királyi Operaházból indult. A Covent Garden közönségének 1992-ben mutatkozott be a Don Giovanni Zerlinájaként. Igaz, előtte egy sikeres meghallgatáson Peter Katona intendantsnak nemet mondott a Bohémélet Mimijére azzal az indokkal, hogy még túl korainak tartja. Aztán amikor úgy

Címlapon

érezte, hangja, egyénisége és a Puccini-hősnő összeértek, természetesen jött a hatalmas siker, és egyik emblemikus szerepévé vált.

Az igazi népszerűség 1994-ben érkezett el számára a *Traviata* Violetta-jaként, amit Solti György vezényletével énekelt. Nem véletlen, hogy a maestro nevét említi elsőként, amikor arról kérdezzük, ki, mi jelenti számára a magyar operát: „Ő volt a legelső és a legfontosabb kollégám a nemzetközi operaeléletben. Marton Évát pedig csodálatos művésznek tartom!”

A Bohémélet volt az a produkció is, amellyel a bulvármagazinok címlapjára került 2007-ben, amikor a chicagói próbákon nem jelent meg. Az igazgató szerint Gheorghiu nem viselkedett a szerződésnek megfelelően, az énekesnő viszont azzal hátrított, hogy a szerepet már annyiszor énekelte, hogy nyugodtan koncentrálhatott a *Pillangókisasszony*-lemezfelvételre, illetve tárogathatta akkori férjét, Roberto Alagnát New York-i munkájában. Alagnával megannyi szerelmet alakítottak az operaszínpadokon, de a két impulzív személyiség a magánéletben is adott

témát a sajtónak. A karakán, szókimondó, konfliktusokat nem kerülő Angela Gheorghiu – emlékezzünk csak arra, amikor a Metropolitanben nem tartotta adekvátnak, ezért nem volt hajlandó felvenni Micaelaként egy szőke parókát, ami aztán kompromisszumként mégis maradt, de a kapucnival addig takarta az előadásban, ameddig csak lehetett – erre csak annyit mondott egy alkalommal, hogy őt az ösztönei irányítják, zsigerien dönt. A szenvedélyes nő semmi mást nem akar, mint fenn a színpadon és a színpadon kívül is nagy érzelmeket megélni.

A harcos, küzdeni tudó gyönyörű asszony a Ceaușescu-érában nőtt föl, s hogy ez mit jelentett, még a középiskolásként elért sikerek, hangfelvételek és tévés fellépések ellenére is, tájéunkon nem kell külön ecsetelni, önérzetességére mindenképp egyfajta magyarázatot ad. Ha a fotóit nézzük, az első, ami szembetűnik, az a sötét tűzű szempár. Tiszteletet parancsoló és titokzatos. Érzékeny és érzéki. Ugyanezek a jelzők alakításaira is tökéletesen állnak, ezért passzol hozzá az érzelmileg leginkább fokozott színpadi műfaj, az opera, és

azok a kegyetlenül őszinte, végletes és végzetes karakterek, mint a már említett Mimi vagy Tosca, Adriana Lecouvreur, Violetta, Júlia, Manon, Carmen, Lucrezia Borgia vagy épp Margit. Angela Gheorghiu hihetetlenül drámai és hihetetlenül elegáns, énekesként és a magánéletben is. Nem klasszikus, ugyanakkor nem is szabálytalan szépség. (Talán nem véletlen, hogy ebből a szempontból is gyakran hasonlítják Maria Callashoz.) Egy érett, magabiztos, öntudatos, nőies nő, akinek ott a helye a „száz legszebb nő” listáján. Akit nemrégiben a kolozsvári zeneakadémián díszdoktorrá avattak, és erről így nyilatkozott: „Mélyen hiszek a kultúra és az oktatás fontosságában, ez az emberi fejlődés, a civilizáció, a fejlődés sava-borsa”. És aki őszintén nagyon várja, hogy épp a Faust Bálon debütáljon a magyar közönség előtt, és élete szerelmével, Mihai Ciorteával táncolhasson. ○

○ Fotó: Sasha Gusov



JÓTÉKONYSÁGI ESTÉLY AZ OPERÁBAN

A TUDÓSOK ÉS MŰVÉSZEK BÁLJA

2015. FEBRUÁR 14-ÉN
VALENTIN-NAPON

SZTÁRVENDÉG: ANGELA GHEORGHIU

OPERA

EARLY BIRD KEDVEZMÉNYES JEGYVÁSÁRLÁS 2014. DECEMBER 24-IG
JEGYVÁSÁRLÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK:
FAUSTBAL@OPERA.HU
WWW.FAUSTBAL.HU

A gömb és a vadász

Az Opera újabb hiánypótló premierrel jelentkezik: Weber legnépszerűbb operáját, *A bűvös vadászt* Zsótér Sándor Kossuth-díjas rendező viszi színre december közepén az Erkelben. Jászay Tamás

A mesét, illetve annak vándormotívumként keringő elemeit a nem túl ügyes ifjú vadászról, aki tudtán kívül az ördöggel kezd üzletelni az imádott lány kezének megszerzéséért, majd' mindenki ismeri. A bizonyos momentumokban a középkorra visszanyúló, ám végső formájában ízig-vérig 19. századi romantikus történet legismertebb és közel két évszázada töretlenül népszerű feldolgozása Carl Maria von Weber 1821-ben bemutatott nagyszabású operája, *A bűvös vadász* (*Freischütz*).

A Mozart után és Wagner előtt élt Weber kortársai hamisítatlan elragadtatással szóltak az operáról. A legendásan szigorú Beethoven például nem félt bevallani, hogy „[e]rről a szelíd emberkéről sosem tételeztem volna ezt fel. Most azonban Webernek operát kell írnia, egyiket a másik után, és anélkül, hogy sokat töprengene rajtuk.”

A neves író, Ernst Theodor Amadeus Hoffmann az ősbemutató után kíméletlenül ócsárolta a librettista Friedrich Kindet, Weber zenéjéről azonban több mint hízelgő a véleménye: „Mozart óta nem írtak jelentősebb német operát, mint amilyen Beethoven *Fideliója* és ez *A bűvös vadász*. Weber, úgy tetszik, számtalan dalban és hangszeres műben csodálatos tehetségének szétszórt sugarait merészen egy gyújtópontba gyűjtötte össze, mert régóta híres saját jegyeinek érdekes szellemét újra felleljük e műben. (...) Az opera dalai és kórusai oly magasztosak és csodálatosak, hogy Weber ezzel minden bizonytalanság számára – ha már régóta nem volna bizonyosan ott a helye.”

Az opera recepciótörténetéről Németh Amadé Weber-monográfiáját forgatva további érdekességeket is megtudhatunk, így például azt, hogy

az ősbemutatót követő években a szó szoros értelmében az egész világot meghódította *A bűvös vadász*: Bukaresttől New Yorkig, Párizstól Sydney-ig tartott a sikerszéria. Magyarországon már 1822-ben bemutatták, majd 1885–1944-ig közel kétszázszor játszották az Operaházban. Azóta viszont itthon gyakorlatilag néma csend veszi körül Weber legjelentősebb remekművét.

Zsótér Sándor elárulja, hogy az intézmény vezetése kérte fel a Weber-opera megrendezésére. Arra a kérdésre, hogy mi izgatja leginkább a történetben, így válaszol: „A legvonzóbb, hogy gömb alakú. A gömb légüres terében imbolygok, mint Max, a főszereplő.” Zsótér állítja: hasonlóképpen dolgozik itt, mint ahogy a prózai színházakban szokott, de természetesen a zene az opera legfontosabb része, ami meghatározza a rendezést. „A zene többlet

kifejező eszköz, ami tőlem függetlenül uralkodik... A szöveg a megugrandógát a színdarabokban. A darabokban adatként a szöveggel állok szemben először. Itt nem a szöveg közvetíti a tartalmat a nézőkhöz. A szöveg elenyésző a másik gáthoz képest. Nem, a zene nem gát! Az érzelmekre hat. És aki nem süket, hallja.”

Zsótér Sándor 2003-ban két egyfelvonásos máig emlékezetes előadásával, Zemlinsky *A törpéjével* és Schönberg *Várákosásával* debütált az Operaház közönsége előtt, majd 2009-ben Gluck *Orfeusz és Euridiké, avagy a filozófus lelke* című operáját vitte itt színre. Amikor az Erkel Színházba készül új bemutatója kapcsán arról kérdezem, mennyiben instruál másképp, ha operaénekesekkel dolgozik, azt mondja: „Figyelembe kell vennem az idegen terület sajátosságait. Van egy szakképzettségük, ami nem azonos a színészettel. De ugyanúgy



érzést és gondolatot kell továbbítaniuk a szaktudásukkal. Nem vagyok hivatott megítélni a viszonyomat az énekesekkel ilyen kevés tapasztalattal. Nekem minden alkalom új.”

Bár az elemzések következetesen nagyon német operaként hivatkoznak A bűvös vadászra – s tudjuk, az olasz kontra német opera harcában is mérföldkő, valóságos színháztörténeti esemény volt a premier éjszakája, ahol a zsöllyében többek között Mendelssohn és Heine is ott ült –, Zsótér szerint jóval szélesebb érdeklődésre számot tartó meséről van itt szó, mintha mondjuk a *Bánk bánt* adnák elő Franciaországban. A próbákra készülve nem nézte végig A bűvös vadász összes elérhető felvételét: „... láttam egy szíven ütő-agyonnyomó felvételt. Aztán mentem a fejem után.” A szabadúszó Zsótért színházi rajongók követő rajongók pontosan

tudják, hogy a rendezőtől első látásra szokatlannak tűnő, de minden esetben alaposan végiggondolt, a nézői fantáziát aktívan működtető megoldások várhatók a színpadon. Az előadás koreográfusi feladatait például a kiváló kortárs táncos-koreográfus Ladányi Andrea látja el, aki ezúttal a színpadon is feltűnik: Samiel, a fekete vadász szöveges szerepét abszolválja majd. Zsótér azt mondja, jó tapasztalatai vannak vele mint színésznővel: néhány éve a József Attila Színházban Claire Zachanassianként több jelentős díjat is kapott az akkor első prózai szerepében fellépő Ladányi.

Ami a látványvilágot illeti, ott se számítson senki az operában jelzett harmincéves háború utáni időszak szolgái lemásolására. Zsótér Sándor állandó alkotótársai, Ambrus Mária díszlettervező és Benedek Mari jelmeztervező egy nyugtalanítóan különös építmény

alapján dolgoznak. Magas hegyek között fekszik az egykori bolgár kommunista párt futurisztikus, romlásában is gigantikus buzudzsai beton székháza, ami a tervek fő ihletője volt.

Fodor Géza egy kevésbé sikerült Freischütz-bemutatóról beszámolva írt a babonáról, miszerint Weber operáját csak Németországban lehet igazi sikerre vinni. A tévhitet azonnal meg is cáfolja, amikor a modern operaszínház legfontosabb rendezőit sorolja, akik megkerülhetetlen kihívásnak tartották az opera színrevitelét. Most minden okunk megvan a bizakodásra, hogy hetven év hazai hallgatás után Zsótér Sándor előadása a jelentős bemutatók sorát gyarapítja majd. ○

VAN, AKIT CSAK A TYÚKOK ÉRDEKELNEK. A TÖBBIÉKNEK ITT A NOL.HU



NOL.HU AZ ONLINE VÁLASZTÁS



Egy élet játécai árnyékban

Anger Ferenc A kéjenc útjáról

„Bárcsak lenne pénzem! Bárcsak boldog lennék! Bár igaz lenne! Térj vissza, szerelem!” Tom Rakewell kívánságai ezek, aki jegyesét, Anne-t hátrahagyva kísértőjével, „árnyékával”, Nick Shadow-val elindul Londonba, hogy megvalósítsa önmagát. Anger Ferenc rendezővel A kéjenc útja előkészületeiről beszélgettünk.

Pallós Tamás

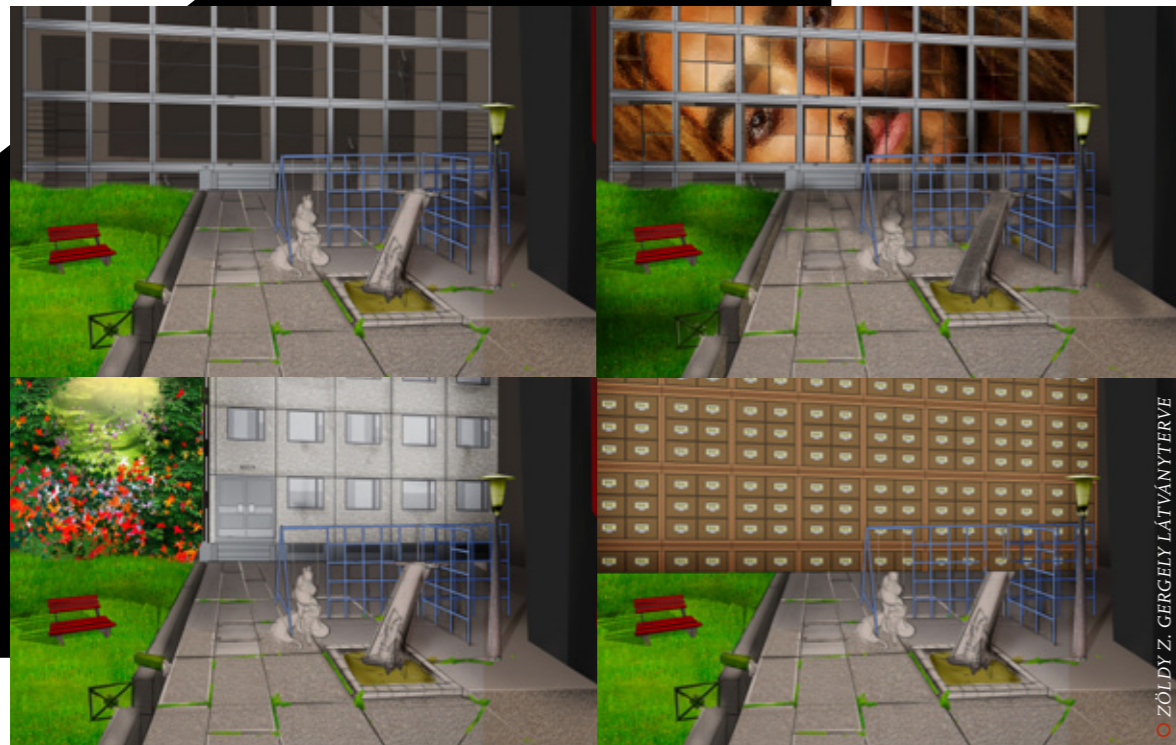
A léhaság útját, Igor Stravinsky morali-tásjátékát a velencei ősbemutató után huszonkilenc évvel, 1980-ban tűzte műsorára az Opera. „Itt volt az ideje, hogy ismét elővegyük a 20. századi operairodalom e kiemelkedő darabját, hiszen évtizedek óta nem játszották, ráadásul magától értetődően illesz-kedik a tematikus Faust-év gondolat-köréhez is – mondja Anger Ferenc.

– Unikális, hiszen olyan »modern« mű, amely a legklasszikusabb mozarti for-mákat követi, a hagyományos operai elemeket sorakoztatja fel...” Mielőtt innen folytatnánk, térjünk vissza egy pillanatra a címre: mi indokolta a *The Rake's Progress* friss magyarázatát? „Nem akartunk elszakadni a hagyománytól, de a fordítótól érkező javaslatok közül a legerőteljesebbet akartuk kiválasztani. Maga az angol kifejezés, a »rake« (élvhajász, korhely, lump) is elég erős. A kéjenc útja nem közönséges vagy sértő, ugyanakkor kellőképpen homlo-kon üt. Az aranyifjú említése már kissé ódivatú lenne; a léhaság pedig egy fogalom. Itt viszont egy fiatalemberről van szó, aki »átrohan a világon«. Vél-t vagy valós boldogságot-kielégülést ígérő szituációkon keresztül próbál önmagára találni, eljutni valahova, megmutatva ezzel számunkra azt, hogy a mai nagyvárosi lét felgyorsult tempójában a boldogság hajszolása, az élvhajászás közben elmegy mel-lettünk az élet... – vagy fordítva: mi rohanunk el mellette.”

A 18. századi angol festő-réz metsző, William Hogarth ihletadó festmény-, illetve metszetsorozata a maga idejében afféle „társadalomkritikai képregény” volt. W. H. Auden és Chester Kallman librettója, a szatirikus-szentimentális történet pedig kiváló alapot adott Stravinskynak ahhoz, hogy megzenésítésével újjáteremtse a 20. században a klasszikus operát, felelevenítse a mozarti hangot és üzenetet. A didaktikus mondanivaló, a történet eleve adott grotesksége látszólag megköti a rendező kezét, színpadra állítóinak fantáziáját. Vagy nem így van? „A zene, a stílus adja magát; nagyon is konkrét. Nem gondolom, hogy ellene kéne menni. Konkrét a cselekmény, konkrétak a zenei megoldások, a fordulatok, a poénok, amelyeket érdemes a helyi értékükön kezelni. E »végtelen történet« színpadi megvalósítása azonban ezerféle lehet. Óriási rendezői feladat! Főleg, ha azt szeretném, hogy érvényes legyen önmagában, ugyanakkor a jelenre vonatkozóan is üzenetet hordozzon. Az útkeresés nagyon nehéz volt. Először nem

vettem tudomást Stravinsky üzenetéről, amikor szinte könyörög, hogy elfogadjuk: operája tényleg egy tanmese. Szerinte a rendezők tévednek, amikor értelmezésénél megtagadják a történet didaktikus voltát. Az opera végén – csakúgy, mint a *Don Giovanniban* – a szereplők a függöny előtt, parókájukat levéve levonják a tanulságot: aki úgy viselkedik, mint Tom, ennyire meggondolatlan, az így jár. »Tétlen kéznek, szívnek, észnek az ördög ad munkát; neked, kedves uram, szép hölgyem, neked, neked« – hangzik el a darab zárásaként. Sokáig nem tudtam mit kezdeni ezzel, aztán egyszer csak rájöttem, hogy igen, ez a nyitja az operának: tanmeseként kell kezelni. Ehhez próbáltuk megtalálni a formát az előadás díszlet- és jelmeztervezőjével, Zöldy Z. Gergellyel.”

Nézzük a rendezői koncepciót. „Az opera cselekménye-szerkezete utazás, kaland, egy nosztosz, vagyis hazatérés-történet. Ősi toposz. Gondoljunk csak Odüsszeuszra, Gilgames-re, Gulliverre, Peer Gyntre. Adott egy



szereplő, aki végigmegy az élet különböző állomásain. Minden jelenetben, minden új kaland során egyre többet tud meg önmagáról. A mi olvasatunkban ez egy profán megváltástörténet. Ami igazán érdekelt A kéjenc útjában, hogy egy »katalógusban«, szisztémában, listán – ezzel kimondtam a legfontosabb szót! – megtalál(hat)juk magunkat. Amióta Arisztotelész megírta a *Kategóriákat*, kizárólag kategóriákban tudunk gondolkodni. Sehova sem illő, egyedi-egyéni dolgok nincsenek. Tragédiánk, hogy magunkra is így tekintünk: én vajon milyen rendszer részese vagyok, hol a helyem a természetben, a nagyvilágban, a társadalomban, a városomban? Hogyan pozicionálok magam? A kéjenc útjában mindez »katalógusrendszer-szerűen« történik. Elindulunk a lélek nélküli élő testek

katalógusától, a bordélyháztól. (Kik vagyunk, kikhez vonzódunk, kik taszítanak; milyen az ízlésünk, milyen párt választunk magunknak?) Következik a tárgyak katalógusa, az anyaghoz, az anyagisághoz való kötődésünk rendszere. Az utolsó kép a lélek katalógusa. Az örültek házába »épként« belépve az embert már nem testként nézzük (mint korábban a bordélyban), hanem a lélek érdekel bennünket. A test »megszűnik«, és ami előttünk áll: a lelki betegségek gyűjteménye... A darabban kapcsolatban a központi kérdést talán úgy fogalmazhatnánk meg: »Én, Tom Rakewell hogyan határozom meg magam a rendszerben?« A belső daimón, egy mester, a démon, az ördög vagy bármily előjelű indulat pedig – amelynek megtestesítője Nick Shadow – hogyan fedeztetni fel velünk

saját magunkat egy utazás alatt, amely tulajdonképpen az élet.”

Jó végszó lenne; de azért ejtsünk még szót a Tom után induló Anne párhuzamos valóságáról is. „A történetben ő az állandóság; érzelmi beállítottsága, Tomhoz való viszonya, ragaszkodása egy pillanatra sem változik. Anne: elfogadás és hűség. Még akkor is, amikor az opera végén bölcsődallal ringatja el Tomot a bolondok házában. Úgy jön el onnan, hogy elfogadja: a fiúnak ezt az utat jelölte ki az élet, ezt kellett végigjárnia. Anne szerelme kristálytisztán nyilvánul meg: annyira szeret, hogy képes az elengedésre.” ○

MI A FONTOSABB: A KARRIERED VAGY A LELKIISMERETED?

THE
DIVIDE
AZ ÍTÉLET ÁRÁ

CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 22:00

**MEGÉRKEZETT OTTHONÁBA
AMERIKA KEDVENC KÁBELCSATORNÁJA**

fb/AMCtvhu

amc

something more

Kamaraoperák az új nemzedékektől

Donizetti *A csengő* című vígoperájának szeptemberi bemutatóját követően az Opera novemberben két új produkcióval kíván lehetőséget biztosítani fiatal alkotóknak, hogy tehetségükkel és sajátos látásmódjukkal hozzanak új színeket az intézmény patinás falai közé. Joseph Haydn *A lakatlan sziget* és Benjamin Britten *Lukrécia meggyalázása* című művének novemberi bemutatója többek közt a Színház- és Filmművészeti Egyetem, a Moltopera, a Zeneakadémia és a Színház és Film Intézet együttműködésével valósult meg. Oláh András



Haydn elsősorban zenekari műveiről ismert a nagyközönség előtt, ami nem csoda, hisz operáit többségében az elmúlt évtizedekben fedezték fel újra, a most bemutatott *A lakatlan sziget* is csak néhány éve jelent meg összkiadásban. Az egyszerre szenvedélyes és melankóliával átítatott történet a címben is említett lakatlan szigeten játszódik, ahol két hajótörött nővér tizenhárom éve várja sorsa jobbra fordulását. Az idősebb testvér, Costanza abban a hitben él, hogy férje, Gernando és barátja, Enrico sorsukra hagyták őket, ezért elhagyatottságában és a férfiak iránt érzett keserűségében már a halálra készül, míg a vidám, fiatal Silvia játékos, a civilizációtól érintetlen természetével igyekszik lelket önteni nővérebe. Ekkor tér vissza a szigetre Gernando és Enrico, akiket évekkal korábban kalózok raboltak el, hogy a két testvért felkutassák és megmentésük. A drámai nyitányt követően a kisebb áriákat Haydn *accompagnato* recitativókkal köti össze, amelyekben a zenekar érzékletesen festi le a darab eseményeit.

Az Opera Geréb Zsófiára, a Színház- és Filmművészeti Egyetem végzős

rendezőhallgatójára és a 2011-ben alakult Moltopera művészeire bízta a feladatot, hogy a Királyi Lépcsőház különleges terében keltsék új életre a sokáig elfeledett történetet. A Moltopera amellet, hogy alsó tagozattól az egyetemig ismeretterjesztő előadásokkal gondoskodik az értő operaközönség utánpótlásáról, két és fél éves működése során saját produkciók létrehozásában is komoly tapasztalatra tett szert, amelyeket többek közt a Pécsi Nemzeti Színházban, a Művészetek Palotájában és a drezdai parlamentben is bemutattak, sőt a magyar know-how alapján már Németországban is működik szervezetük, a Moltopera Germany Nils Matthiesen vezetésével. A társulat vezetője, Ágoston László, aki a darab magyar fordítását is jegyzi, mindig az adott projektre válogatja a legjobb képességekkel bíró, többségében pályakezdő énekeseit, akik közül most Göncz Renáta, Balogh Eszter és Csapó József kap lehetőséget a bemutatkozásra, valamint Gradsach Zoltán, aki egy éve az Operaház produkcióiban is szerepel és Britten operájában is találkozhat vele a közönség. A társulat ez alkalommal

mégsem saját koncepciójában, hanem Geréb Zsófia útmutatásával viszi színre a darabot, aki prózai rendező léte kóristaként és zongoristaként is komoly zenei előképzettségre tett szert. Az ifjú rendező a lakatlan sziget szimbolikájából kiindulva Costanza magányát, csalódottságát és lemondását kívánta párhuzamba állítani Silvia a civilizáció kötöttségeitől mentes lényével, és a számára ismeretlen férfinem iránti kíváncsiságával. A világító elemekből összeálló díszlet is a szereplők érzelmi világát hivatott hangsúlyozni, ami puritán egyszerűségével is szigetet képez a Királyi Lépcsőház márvánnyal díszített terében.

Az előadás alkotói mind egyetértenek abban, hogy nagy lehetőség számukra az operaházi bemutatkozás. Míg Geréb Zsófia számára kivételes alkalom, hogy pályakezdőként egy olyan összetett és számára különösen kedves feladatban bizonyíthat, mint egy zenés színpadi produkció létrehozása, Ágoston László és a Moltopera művészei számára eddigi tevékenységük szakmai elismerését jelenti a debütálás az Ybl-palotában.

Haydn műve mellett Benjamin Britten operáival is az elmúlt években kezdhettek megismerkedni a magyar közönség. A 20. századi angol zeneszerző 1946 bemutatott műve, a *Lukrécia meggyalázása* egy, a művészetben gyakran idézett történetet mesél el, amelyben a hetedik és egyben utolsó római király, Tarquinius Superbus fia szemet vet hadvezére, Collatinus páratlan erényességéért és szépségéért dicsért hitvesére, és a katonai táborból a városba visszatérve erőszakot tesz a védtelen asszonyon, aki szégyenében véget vet életének. Az ifjabb Tarquinius bűne végül lázadáshoz, később a királyság megdöntéséhez vezet. Britten művében az emberi viszonyokra és alakjai motivációjára koncentrál, ízig-vérig modern zenéjét az antik színház szertartásosságával ötvözi, miközben szem előtt tartja a történet évezredes keresztényi olvasatát is, amit a zene szakrális elemeivel is illusztrál.

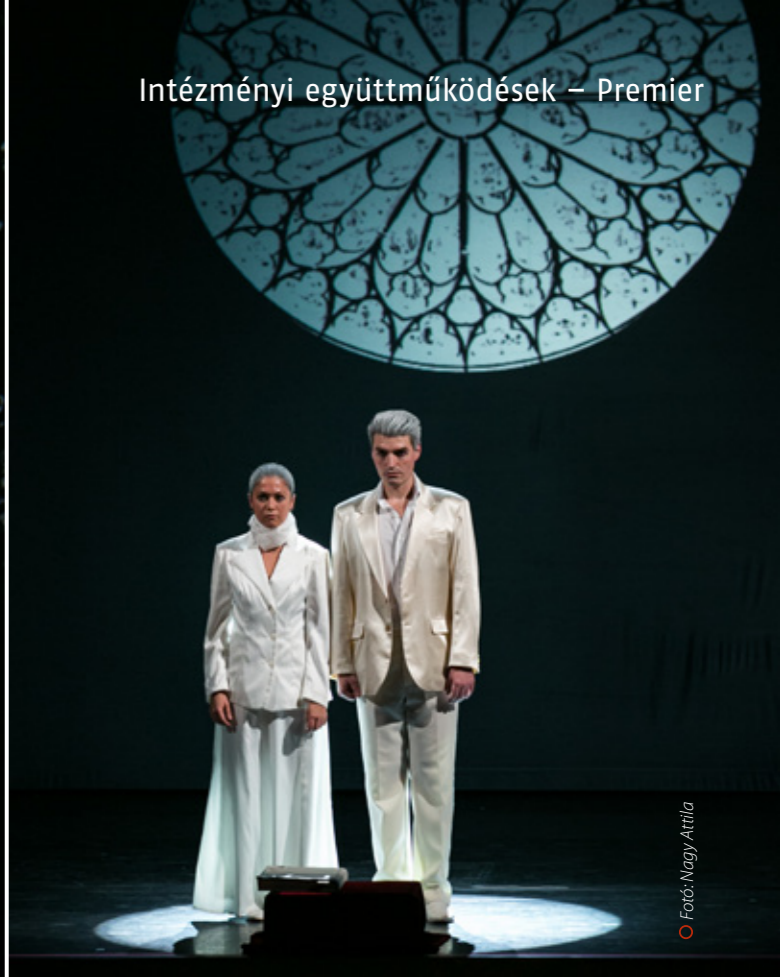
A darabot az értő közönség már tavaly novemberben is láthatta az Operaház színpadán, amikor Benjamin Britten születésének századik évfordulóján egyszeri alkalommal mutatták be koncertszerű változatban, eredeti nyelven, Csányi János rendezésében. Idén a produkció a Zeneakadémia Solti György Termének kamaraszínpadára költözik, ami nagy kihívást jelent az alkotóknak, hiszen eltérő technikai adottságok mellett, az Operaház színpadának harmadára kell az eredeti előadást adaptálni, ugyanakkor az új helyszín intímabb tere lehetőséget kínál az emberi konfliktusok árnyaltabb bemutatására. A kis teremben még jobban érvényesülhetnek az egykor itt végzett fiatal énekesek fantasztikus hangadottságai, amelyekért Csiki Gábor, Kun Ágnes Anna, Cser Krisztián, a már említett Gradsach Zoltán,



○ CSER KRISZTIÁN | Fotó: Nagy Attila



○ Fotó: Nagy Attila

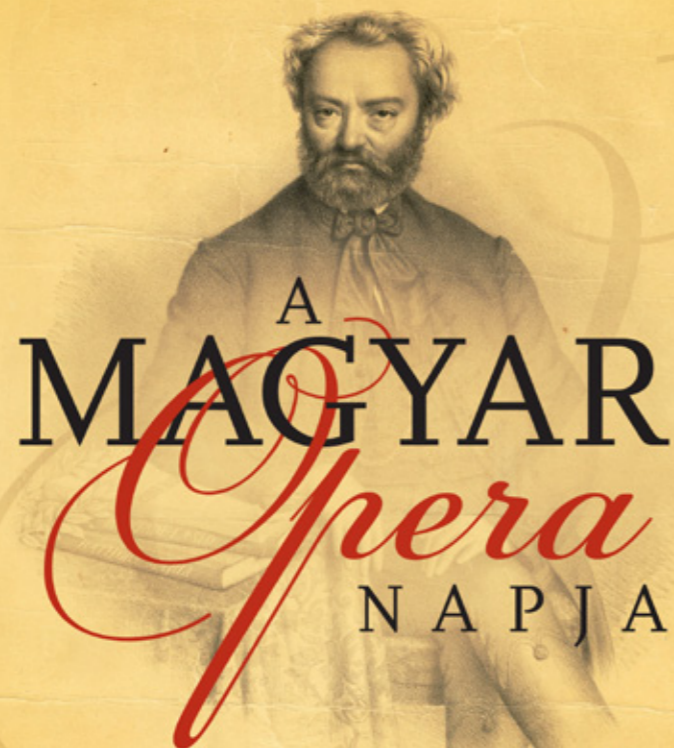


○ Fotó: Nagy Attila

Rezsnyák Róbert, Simon Krisztina, Bakos Kornélia és Jakab Ildikó munkáját már tavaly is méltatta a kritika és a közönség, és elmondásuk alapján számukra is nagy örömet jelentett a részvétel az előadásban. A Zeneakadémián már Róna Frigyes fordításában, magyar nyelven hangzik el az opera, amelynek színrevitelekor Csányi János számára fontos szempont volt, hogy olyan tehetséges, fiatal művészekkel dolgozzon, akik koruknál fogva is megidézik a cselekmény szereplőit. Az operaházi produkcióban az énekesek mellett a rendező által vezetett Színház és Film Intézet növendékeinek is lehetőséget biztosított a bemutatkozásra, akiknek munkájával az eseményeket felelevenítő keretjátékban és a kellékek terén találkozhat a közönség. ○

○ Fotó: Nagy Attila





Rendhagyó születésnap

November 7.: az elmúlt években immár hagyománnyá vált, hogy Erkel Ferenc születésnapján ünnepeljük a Magyar Opera Napját – idén azonban nem Erkel-, hanem Szokolay-operával várja nézőit az Erkel Színház. Bóka Gábor

A négy évvel ezelőtti Erkel-bicentenárium óta magától értetődő gyakorlatnak tűnik, hogy a Magyar Opera Napján a magyar opera atyjának művei csendüljenek fel operajátszó helyeinken. Sajnos azonban a kezdeményezés ellenére sem állíthatjuk, hogy ne lennének még feltáratlan területei az Erkel-életműnek: a mindenki által ismert *Hunyadi László és Bánk bán* mellett az utóbbi években csak az utolsó opera, az *István király* iránt nőtt meg valamelyest az érdeklődés különböző produkciók jóvoltából. A mester további darabjainak méltó előadása – és nyomtatott kottakiadásuk elkészítése – továbbra is nagy adóssága a magyar zenei életnek.

És ezzel még csupán az Erkel-művekkel szembeni adósságra hívtuk fel a figyelmet! A magyar operatörténet azonban korántsem kizárólag Erkel és a 20. század két nagy klasszikusa, Bartók és Kodály darabjaiból áll: a Nemzeti Színházban és az Operaházban az elmúlt csaknem száznyolcvan év során bemutatott kompozíciók között számos többé vagy kevésbé elfeledett érték lapul még, köztük teljes operai életművek. Tévedés ugyanis azt gondolni, hogy a magyar zeneszerzők zöme egy- vagy kétműves alkotó lenne: noha a legnagyobbak, Bartók és Kodály valóban nem kényeztették el színpadi művek bőségével az utókort (annál inkább azok minőségével), szép

számmal akadtak az elmúlt évtizedekben, akik ebbe a műfajba fekteték alkotói energiáik jelentős részét. S természetesen nem az olyan lelkes dilettánsokra gondolunk itt, mint Zichy Géza, aki intendánsként egyre-másra mutatta be saját kétes értékű alkotásait, sokkal inkább az olyan valóban avatott kezű mesterekre, mint a keszthelyi születésű, de német iskolázottságú Goldmark Károly, akinek operái – élükön a *Sába királynőjével* – Bartók megjelenéséig egyedülként képviselték a magyar szerzőket a nemzetközi színpadokon. Halálának jövőre esedékes századik évfordulója remélhetőleg újra ráirányítja a figyelmet e kiváló zeneszerzőre, éppúgy, mint a politikai

szerepvállalása okán kétes hírű, komponistaként azonban korrekt kismesterként számon tartott és az utókorra számos operát hagyó Hubay Jenőre, akinek *Anna Karenináját* a közelmúltban egy német színház is műsorára tűzte. De kortársaink között is akadnak, akik operák sorával ajándékoztak meg minket: itthon időről időre örülhetünk Vajda János a közönség számára könnyen befogadható, izgalmas darabjainak; *Mario és a varázslója* tavaly negyedszázad múltán újra bizonyította életképességét az Erkel Színházban. Eötvös Péter pedig rangos nemzetközi színpadok felkérésére alkotja újabb és újabb operáit – legtöbbjüket, ha nem is sokszor, de szerencsére idehaza is láthattuk már.

A 20. század második felének terjedelmében és közönségre gyakorolt hatásában is legjelentősebb magyar operai oeuvre-je kétségkívül a közelmúltban elhunyt Szokolay

Sándoré. Ennek első darabja, az 1964-ben bemutatott *Vérnász* olyasmint mondhat el magáról, amit a múlt század operái közül kevesen: nemcsak a kritika, de a közönség is első hallásra a kegyeibe fogadta – az Operaház egy évtizeden át tartotta műsorán és számos helyen turnézott is vele. A bombasikerben természetesen részes volt a kiváló szereposztásnak (elég talán a két női főszereplő, Házy Erzsébet és Komlóssy Erzsébet nevét említenünk), de a maga a mű is olyan hangot szólaltatott meg és olyan üzenetet közvetített, amelyre égető szüksége volt a '60-as évek magyar közönségének: hosszú idő után először beszélt kendőzetlenül az ember érzelmeit és cselekedeteit irányító nyers ösztönökről, indulatokról. A Federico García Lorca szavait (Illyés Gyula fordításában) zenébe öntő opera Európa számos országában színre került: legemlékeztesebb ezek közül a helsinki bemutató, amely Budapesten is vendégszerepelt.

2003-ban (egy korábbi szegedi előadás reprízeként) Kovalik Balázs a zenei anyagot a szerző beleegyezésével lerövidítve, az ősbemutató stílusához képest elemeltebben, szimbolikusabban álmotda színpadra Szokolay művét. A *Vérnász* magától értetődő természetességgel támadt fel az Operaház színpadán; most, tizenegy évvel később kíváncsian várjuk, hogy az Erkel Színház népopera közegében miként hat majd a hajdani nagy közönségsiker újraledése. Egy biztos: mind a szerző, mind a rendező, mind a zenei irányítást kézben tartó Kovács János személye, mind a kiváló szereposztás nyomós érv amellet, hogy a Magyar Opera Napján – vagy az azt követő előadások valamelyikén – megismerkedjünk a *Vérnásszal* vagy felfrissítsük korábbi emlékeinket. ○



○ RÉTI ATTILA, TAS ILDIKÓ, KLEIN OTTOKÁR, WIERDL ESZTER | Fotó: Mezey Béla

Fény az éjszakában

Az Ybl-palotában százharminc éve is gondoltak azokra a nehéz sorsúakra, akik felemelő zenei élményre vágytak – igaz, mindehhez egy külön bejáraton érkezve és több emeletet megmászva juthattak. A történelem kereke azóta sokat fordult, méltó helyet járva ki a rászorulóknak is, akik előtt az Opera minden ajtaja nyitva áll.

Filip Viktória



Fotó: Tomas Opitz



Fotó: Nagy Attila

Ingerlően pompásra sikeredett anno az alföldi betyárok földjéből kinőtt palota, amelynek ünnepélyes megnyitó előadása majdhogynem botrányba fulladt. Mint ahogy azt az idei őszi újrajátszásnál is láthattuk, a Sugár úton összeverődött tömeg nemcsak kívülről, hanem belülről is látni akarta az arannyal, márvánnyal, freskókkal gazdagon díszített épületet, amelynek építése rengeteg pénzbe és nem kevés adóforintba került. Az eredetileg négy évre tervezett kivitelezés egy-éves csúszással, 1884. szeptember 27-re lett kész. A megnyitót már csak emiatt is óriási érdeklődés övezte, a belépőjegyek ára akkoriban két lóéval vetekedett – a szemrevételezésre ez az alkalom soha vissza nem térőnek tűnt.

Nagyot ugorva az időben, ma már nem két paripa, csupán két-három darab fémszázás is elég ahhoz, hogy beüljünk egy-egy főpróbára, matinéra, az Erkel Színházban pedig páholyban

is helyet foglalhatunk. Azonban vannak olyan alkalmak és olyan helyzetek, amikor egy család számára még ez is soknak és megterhelőnek tűnhet. Az Operaház művészei ezért néhány éve összefogtak, és a testi fogyatékkal élő vagy a szociálisan rászoruló, hátrányos helyzetű gyermekek számára koncertet rendeztek. Nem is választhattak volna jobb időszakot a karácsonyi készülődésnél, amelyet ezzel az élménnyel igyekeztek meghittebbé tenni. A kezdeményezés nagy sikert aratott, és azóta minden évben több mint másfél ezer gyermeket hívnak meg *A diótörő* karácsonyi szalonjába. Idén december 12-én a *Kiskarácsony* nevű rendezvényen többek között Mozart, Csajkovszkij és Vivaldi zenéjével, valamint a Ház gyerekművészeivel is találkozhatnak az óvodások és kisiskolások. A közös éneklés, a jó hangulat és egy kis ajándécsomag mindenképpen garantált!

Életre szóló emlék lehet Csajkovszkij *A diótörő* című balettje is, amely több mint hatvan éve elmaradhatatlan része az Operaház decemberi műsorának: sokszor már év elején elfogynak a jegyek egy-egy előadásra. De nem marad le a mű varázsáról az, aki advent időszakában, november 30-tól december 23-ig ellátogat az Andrássy útra a *Diótörő-fesztiválra*. Nem kell meglepődni azon, ha maga Diótörő jön velünk szembe egy hatalmas bábu képében, és azon sem kell csodálkozni, ha a Dalszínház utcai Szfinx-terazon egy hatalmas számba botlunk. A Parlamentbe szánt egyik hatalmas fenyőfa mellett ezek mind-mind a mű mesevilágát igyekeznek felidézni.

A hangulatot fokozandó újra felépítik majd a faházikókat is, ahová az Operaház vezető művészei is beállnak forralt bort mérni vagy sült gesztenyét árulni. Szombatonként a Kolibri Gyermek- és Ifjúsági



Fotó: Hermann Péter



Fotó: Csibő Szilvia

Színház művészeinek bábjátékában gyönyörködhetünk, és a kóruséneklés sem marad el a mintegy húsz esti Diótörő-előadás előtt. A fesztivál előadásainak bevételét az Ökumenikus Segélyszervezet számára ajánlják fel.

Az Ökumenikus Segélyszervezethez kapcsolódik az a modellprogram is, amelyhez a *Nők Lapja* és az Opera is csatlakozott. A kezdeményezés otthontalanná vált családoknak segít az újrakezdésben, akik a Kastélyosdombon lévő átmeneti otthonban növénytermesztési és állattartási képzésben vesznek részt. A legjobban együttműködő, a legjobban gazdálkodó családok önálló házba költözhetnek, ahol a szervezet továbbra is mentorálja, tanácsokkal látja el őket és a gyakorlatban is segíti az újrakezdést. A *Sorsfordító esély* nevű közös adománygyűjtés az ingatlanok megvásárlását, felújítását segíti. Az egész éves adománygyűjtéshez az operabarátok úgy csatlakozhatnak, ha részt vesznek az Erkel Színházban november 30-án megrendezett *János vitéz*-előadáson.

A családoknak, akiknek másféle gondokkal kell megküzdeniük, az

Operaház máshogyan segíti az ünnep előtti lelki feltöltődést. Az aranyvasárnap előtti aranyzsombat délutánján, azaz december 20-án a Nagycsaládosok Országos Egyesületének tagjai nézhetik meg a *Parázsfuvolásca* című opuszt, amely Mozart *A varázsfuvolájának* Toronykőy Attila rendező által, Lackfi János új szövegével újraírt verziója. A cirkusz és a daljáték mesevilágát ötvöző darabot délelőtt is műsorra tűzik, hogy a Nyugdíjasok Országos Szövetsége és az Országos Nyugdíjas Polgári Egyesület nagyjai, nagypapái és legkedvesebb unokáik is végigigulhassák a mozarti hősök bohóckodását, késdobálását és akrobatikával fűszerezett, vadállatoktól sem mentes tűzön-vízen való átkelését.

Gyerekhangulat-mentő lesz másnap, a december 21-én, aranyvasárnap rendezett *Gyermekmentő Karácsony* is, ahol A diótörő című mesebalett varázsolja majd el a határon innen és túlról meghívott ezeregyszáz hátrányos helyzetű gyermeket. Az idei immár a hatodik karácsonyi rendezvénye lesz az MKB Banknak és a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálatnak, akik jelenleg tizenkét

programmal igyekeznek segíteni a rászoruló gyermekeken. Többek között egészségügyi, gyermekélelmészeti, nevelőszülői, törvény-előkészítési, üdültetési, képzési projektjük mellett segélyszállítmányokat is indítanak. Segítik továbbá az UNICEF és az UNESCO munkáját, és rendezvényeket is szerveznek, hogy megvendéghessék a kicsiket. Ebbe a jeles sorba tartoznak a gyereknapi és a karácsonyi, így az Operaházban rendezett események is.

Ennyi mosoly és önfeledtség rá is fér azokra, akik árházakban, nehéz körülmények között, gyakran fizikai vagy értelmi sérüléssel élnek. Kell a zene és a jókedv azoknak is, akik olyan családban nővekednek, ahol nem tudják fedezni a legelemibb szükségleteiket, nem megfelelő körülmények között laknak vagy a szülők leszakadtak a társadalomtól. Akiknek több jut a jóból, nem árt, ha segítenek abban, hogy a karácsony fénye őket is beragyogja. Ahogy Bosco Szent János mondta: „Az igazságot keresni, a szépséget szeretni, a jót akarni és a legjobbat tenni – ez az, amire hivatott az ember”. Jó, ha ez eszünkbe jut (legalább) a szeretet ünnepén. ○

HEREND

időtlen
szépség,
örök érték

Herend

WWW.HEREND.COM • WWW.FACEBOOK.COM/HERENDPORCELAIN

8440 HEREND, Kossuth Lajos u. 135. • 1014 BUDAPEST, Szentháromság u. 5. • 1051 BUDAPEST, József nádor tér 11. • 1061 BUDAPEST, Andrássy út 16. • 1184 BUDAPEST, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér • 2000 SZENTENDRE, Bogdányi út 1. • 6000 KECSKEMÉT, Hornyik János krt. 4. • 9730 KÓSZEG, Fő tér 21. • 7621 PÉCS, Király u. 20. • 9400 SOPRON, Várkerület 98. • 6720 SZEGED, Oskola u. 17.

BERLIN • SYDNEY • LONDON • MILÁNÓ • MOSZKVA • NEW YORK • TOKIÓ

Mesterek az Operában

A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának karmesteri emelvénye az év végén ki sem tud majd húlni a világhíres karmesterek érkezése között. Az érdemdús dirigensek felléptetését meggyőző eredményeik felsorolásával lehet alátámasztani. Görömbey G. Szilárd



○ VÁSÁRY TAMÁS

Az idén január 1-jén hivatalba lépett új elnök-karnagy, Pinchas Steinberg az Egyesült Államokban tanult hegedülni, majd Berlinben karmestermesterséget. Első mestere Antonio Votto volt, majd sikeres alkotói kapcsolatot épített ki a Bécsi Állami Operaházzal és a Bécsi Rádió Szimfonikus Zenekarával. Budapestre érkezését követő első interjújában nem bókolt, s legfontosabb céljának a Filharmóniai Társaság Zenekara művészeti színvonalának emelését tűzte ki célul. Alighanem elérkezettnek látta az időt, hogy a zenekar az év végén már próbára tegye magát, s három igen szellemesen szerkesztett, egymással elsöre talán nem is felfedezhető módon kapcsolatban álló koncerttel zárja az első, s kezdje a második közösen eltöltött munkás esztendő. Eközben persze önmagát, s közönségét is kiemelkedő színvonalú dirigensek felléptetésével pallérozza, szórakoztatja, s remélhetőleg ámulatba ejti.

Okkal-joggal maga Steinberg állt a sor elejére, hogy november 24-én Varga Tamás gordonkaművésszel

kiegészülve adjon a zenei versenyszellem jegyében fogant műsort. Kabalevskij 1937-es keltezésű, *Colas Breugnot* elnevezésű operájának nyitánya vezeti fel a koncertáló programdarabokat, amelyet követően elandalodásra esélyt sem kínál. A Romain Rolland-regényt megidéző alkotást ugyanis két kifejezetten igényes és önmagukat nehezen megadó szólószólamokkal gazdagon teletűzdelt zenedarab – Dvořák *h-moll gordonkaversenye*, illetve Bartók Béla zenekari *Concertója* – követi. A viszonylag ritkán előadott gordonkaverseny az átlagosnál nehezebben játszható szólistikus részeket tartalmaz, ám a bartóki – a Bostoni Szimfonikusokat akkortájt irányító Serge Koussevitzky megrendelésére alkotott – mű is valamennyi érintett hangszerjátékostól (legyen az rézfúvós vagy vonós) bizonyos szintű virtuozitást követel meg.

December 22-e már jócskán az adventi, csodákat óhajtó időszak végét jelenti, ehhez igyekszik is felőlni a zenekar, amikor a 2014-es évet egy igazi világsztár, John Axelrod társaságában búcsúztatja. A klasszikus zenét a rockkal szívesen elegyítő, a luzerni, a Loire-menti Megyék Szimfonikus Zenekarának zenei igazgatója és vezető karmestere, 2011-ben a milánói Giuseppe Verdi Szimfonikus Zenekar főkarmesteri posztját foglalta el. A Koussevitzky-tanítvány Leonard Bernstein egy ízben meglátogatta Houstont, Axelrod szülővárosát, s a mindössze tizenhat esztendő John mindent megtett, hogy találkozhasson vele. Axelrod a későbbiekben Bernstein mellé szegődött, s három hónap alatt – ahogy fogalmazott – „kijárta mellette a konzervatórium három esztendejét”, hogy később egy másik zenei híresség, Ilja Muszkin kegyeibe ajánlja magát.



karMESTEREK az Operában

Pályafutása során eddig százötven zenekarral dolgozott együtt, így a velencei Teatro La Fenice, a lipcsei Gewandhaus, az Accademia Nazionale di Santa Cecilia együttesével, a Londoni, a Krakkói vagy az Izraeli Szimfonikusokkal, vagy épp a Berlini Rádiózenekarral. Operaszínpadon 2006-ban, Párizsban mi mással is debütálhatott volna, mint példaképe *Candide*-jával, de vezényelte már a *Trisztán és Izoldát*, az *Idomeeót*, a *Rigolettót*, a *Falstaffot* vagy a *Don Giovannit* is. Repertoárja kortárs elemeket is tartalmaz, mint például az *Atlantis Császára*, melyet a második világháború borzalmi ihlettek.

Míg az előző koncert programját a verseny, addig Axelrod műsorát a tánc és első mestere iránti tisztelet alakítja. Nyitásként Bernstein a város imádatának jegyében alkotott, két hangra – B azaz H mint Boston, és C mint centenárius – épülő *Divertimentóját* kínálja, amelyet mestere 1980-ban komponált nem más, mint a centenáriusát ünneplő Bostoni Szimfonikusok számára, s amely zömében táncdarabokat – egyebek mellett keringőt, mazurkát és szambát – tartalmaz. Ezt a *West Side Story*-ból önálló darabbá szervezett szimfonikus táncok követik, ahol a mambó és a csacsacsacs lép elő jelentős szervező erővé. A megmutatkozás

végén a *Porgy és Bess* keresztmetszete kerül a hallgató elé, amelyet 1932-ben épp Koussevitzky mutatott be épp a Bostoni Szimfonikusokkal, épp a zongorát megszólaltató Gershwinnel együtt. Isten áldja a konceptuális műsorszerkesztést!

Ha az őszendőt a zenei csoda ígéretével kívánja búcsúztatni a zenekar, az újat egy valamikor csodagyerekként tisztelt zongora-, majd a hangszert a teremtő pálcára cserélő alkotóművész felléptetésével indítja. Január 19-én Vásáry Tamás áll a dobogóra, akit az amerikai hírnév felé Széll György indított el. Az a Széll, aki alatt koncertmesterként az elnök-karnagy Steinberg egy ízben dolgozott is, s akit amúgy

bálványoz. A Nemzet Művésze címmel, Kossuth- és Liszt Ferenc-díjjal is kitüntetett művész szólistaként olyan alkotóművészekkel lépett fel, mint Fricsei Ferenc, Claudio Abbado, Simon Rattle, Eugen Jockhum, Doráti Antal, Bernard Haitink, Solti György vagy Neville Marriner. Dirigensként pedig a Berlini, a New York-i, a Londoni Filharmonikusok, a Royal Philharmonic Orchestra vagy az Accademia Nazionale di Santa Cecilia jutott neki. Műsorát egykori mentora, Kodály Zoltán *Felszállt a páva*-variációival nyitja, amelyet Liszt Ferenc *Magyar fantáziája* követ. A koncertet Ludwig van Beethoven Napóleon előtt fejet hajtó III. (*Eroica*) szimfóniája zárja. ○

○ JOHN AXELROD | Fotó: Stefano Bottesi



KOMOLYZENE AHOGY MÉG SOSEM LÁTTAD AZ ELSŐ KOMOLYZENEI TEHETSÉGGUTATÓ

Október 17-től az M1 műsorán.



Töltsd le a Virtuozok mobilAPP-ot a Google Play áruházból vagy az App Store-ból!

VIRTUÓZOK



Nevetni, örülni, sírni

A lírai szoprán karakterek egyik legihletettebb tolmácsolója Létay Kiss Gabriella, akinek tehetségét az évad kamaraénekesé címmel ismerte el júliusban az Opera. A művésznőt az elmúlt idényben hat előadásban is láthatta a közönség, amelyek most Bizet legnépszerűbb művével, a nyáron bemutatott Carmennel egészültek ki. Várhegyi András

– Mezzoszopránként indult a pályája, idővel azonban fachot váltott, ami új szerepeket hozott magával. Hogyan ment végbe ez a folyamat?

– Az énekesek között ez nem egyedi eset. Az Akadémián mindkét szólamban énekeltem, megvolt hozzá a kellő hangmagasságom, de akkoriban technikailag még többet kellett dolgoznom azon, hogy kényelmesen tudjam elénekelni a szopránáriákat. Az Operaházban végül a mezzo fachba kerültem, ám mellette rendszeresen képeztem a hangomat. Amikor elérkezettnek láttam az időt, meghallgatásra jelentkeztem az akkori igazgatóhoz, Szinetár Miklóshoz, aki támogatott ebben, és megadta a lehetőséget, hogy szopránként is bemutatkozhasak a közönség előtt.

– Ezután megnyílt az út a szoprán szerepek előtt, amelyeknek mintegy megkoronázása volt a Pillangókisasszony címszerepe. Mit jelent önnek Cso-cso-szán?

– Fontos számomra ez a szerep. Sok énekesnő vágya, hogy énekelhesse a Pillangókisasszony csodálatos áriáit. A szoprán énekeseknek írt szerepek közül ez az egyik legnagyobb és talán legnehezebb, hiszen tulajdonképpen a darab elejétől a végéig színpadon kell lenni.

– A szerep egy fejlődési utat jár be: átmenet az ártatlan fiatalságból az érett felnőttkorba. Hogyan lehet ezt két óra leforgása alatt bemutatni?

– Próbálok a maga teljességében átélni azt, amin ez a nő keresztülmegy. Másképp nem lehet. Sokat segít a darab is ebben, Puccini nem véletlenül az általam egyik leg többre tartott zeneszerző, nagyon értette a dolgát. Fantasztikus, ahogy megírta ezt a történetet, amelyet a zene precíz végigkísér a kezdeti, reményteli daloktól a végső, súlyos áriákig.

A TRUBADŪR | Fotó: Nagy Attila



MIKHAIL AGAFONOVVAL | Fotó: Csibi Szilvia



A TRUBADŪR | Fotó: Nagy Attila



– Régi vágya teljesült, amikor a darabot az Operaház színpadán is elénekelhette. Mit jelentenek ezek a deszkák önnek?

– Kitüntetésként életem meg, hogy estéről estére itt léphetek fel. Számomra már eleve az hatalmas ajándék, hogy énekesként megoszthatom az érzéseimet az emberekkel, akik azért jönnek be, hogy meghallgassanak. Igyekszem a tőlem telhető legtöbb munkával megalapozni ezt a bizalmat és rászolgálni a figyelemre. Fontosnak tartom, hogy a közönség ne csak szép hangokat halljon, hanem érzelmileg is bevonódjon, átélje ezeket a mély, kataraktikus érzéseket, amelyek a civil életben nem mindig jönnek elő. Nevéssen, örüljön, sírjon.

– A nyáron bemutatott Carmen Micaëla szerepe nem ismeretlen az ön számára, hiszen nem először éneklie. Hogy érzi, változott a szerep a mostani rendezésében?

– Oberfrank Pál már a próbafolyamat elején elmondta, hogy ő másfajta Micaëlát szeretne, mint ahogyan az eddigi rendezésekben láthattuk. Általában ártatlan naivaként jelenik meg, nálunk viszont sokkal belevalóbb lett, aki tisztán látja a dolgokat. Örülök, hogy ismét prózai színházi rendezővel

dolgozhattam, új irányokba indítottak el az instrukciói, és tetszik, hogy teljesen mai közegben helyezte el a történetet.

– Nagyobb kihívást jelentenek a modern színrevitelek?

– Egyre gyakrabban találkozhatunk modern felfogásban színpadra vitt operákkal, ezek azonban nem feltétlenül rugaszkodnak el az alap mondanivalótól. A *Mefistofél*ben például a megjelenő vér csak még plasztikusabbá teszi a belső drámát. Számomra mindig az a legfontosabb, hogy a különböző, akár szokatlan rendezői megoldásokat össze tudjam egyeztetni a darabbal és annak üzenetével.

– Új hagyományt teremtett az Operaház a Csillagóra-díj megalapításával. Ebben az évadban ön viselheti az Operaház Kamaraénekesé címet. Milyen üzenettel bír az elismerés?

– Tizennégy éve énekelek az Operaházban, és úgy gondolom, hogy az eltelt közel másfél évtized alatt befektetett munkámat igazolta most vissza a vezetőség ezzel a díjjal. Hálás vagyok nekik és a közönségnek is, és igyekszem bátorításként értékelni a jövőre vonatkozóan. Számomra az

éneklés sokkal több, mint egyszerűen egy munka – csodálatos, hogy azt úzhetem hivatásomként, amivel a szabadidőmben is a legszívesebben foglalkozom. Sokszor fárasztó, fájdalomtól sem mentes, de mindenért kárpótol az, amikor érzem, hogy a közönség szereti azt, amit adni tudok nekik.

– Ókovács Szilveszter alázatos és maximalista művészként méltatta önt a díjátadón. Egyetért a jellemzéssel?

– Tudom, hogy maximalistának tart a környezetem, és ezt vállalom, mert nekem különösen fontos, hogy mindig mindenben a legtöbbet nyújtsam, legyen szó egy korrepetícióról vagy színpadi éneklésről.

– Százharminc éve nyitotta meg a kapuit az Operaház. Hogyan viszonyul a szinte tapintható történelemhez, amely itt körülveszi?

– Igyekszem minél több időt eltölteni ebben a gyönyörű épületben. Budapest Európa egyik legszebb fővárosa, és benne az Operaház egy kis ékszerdoboz. Ahhoz, hogy magas színvonalat tudjak nyújtani az éneklésben, szükségem van a megfelelő környezetre, amit itt megtaláltam. ○

Cannes-ban díjazták a Magyar Állami Operaház imázsfilmjét

Noha Európa és talán a világ legrangosabb filmes seregszemléje, a Cannes-i Filmfesztivál már hónapokkal ezelőtt lezajlott, és mostanra a turisták is elhagyták az elegáns üdülővárost, ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy semmi izgalmas nem történik a legendás tengerparti sétányon, a La Croisette-en. Pálos Máté



A fesztivál- és turistaszezon utáni nyugodt időszakban, október 2-án tartották a Cannes Corporate Media & TV Awardsot, amelyen az Operaház imázsfilmjét nemzetközi zsűri díjazta. A vállalati filmek legnagyobb seregszemléjén az *Ahol kinyílik a világ* című kisfilm megkapta a legjobb zenéért járó Fekete Delfin-díjat, a fesztivál topkategóriájában, a legjobb imázsfilm kategóriájában pedig Ezüst Delfin-díjjal jutalmazta a filmes, marketing- és kommunikációs szakemberekből álló zsűri. A díjakat Ókovács Szilveszter főigazgató, Gulya Róbert zeneszerző, Gács Tamás rendező, Végh Endre kreatív igazgató és Turkovics Monika marketing igazgató vette át.

A mustra

A megmérettetésre összesen hétszázhuszonöt pályázat érkezett a világ különböző pontjairól, a cannes-i gálaesten ezek közül összesen harminchat kategóriában díjaztak mintegy száz munkát. A legnagyobb várakozás az imázsfilm kategóriáját illetően volt, hiszen az imázsfilmek különösen igénylik az olajozott kommunikációt a megrendelő vállalat és a reklámügynökség között.

Ahogy az a fesztiválon is kiderült, egy jó imázsfilmhez elengedhetetlen a bátor, kockázatvállaló kliens, a kreatív szakemberek naprakész tudása és a professzionális, innovatív kivitelezés. Egy jól eltalált film meghatározza egy vállalat vagy intézmény kommunikációs stratégiáját, új mederbe terelheti a róla kialakult képet, és nem utolsósorban pozitívan befolyásolja magát a gazdálkodást is.

A legjobb imázsfilm kategóriájában a Magyar Állami Operaház olyan megrendelővel versenyzett együtt, mint a Red Bull, az Audi vagy a Hong Kong Shanghai Hotel. Az Opera erős mezőnyben hozta el az Ezüst Delfin-díjat.

A fesztivál a kiemelkedő alkotásokat minden kategóriában Ezüst Delfin-díjjal, a legjobbakat Arany Delfin-díjjal jutalmazta. Ezekon kívül a zsűri minden évben kioszt egy nagydíjat (Grand Prix-t), más néven Fehér Delfin-díjat is, amiért az összes Arany Delfin-díjas munka versenyez. Idén ezt a nagydíjat a Stories AG ügynökség a svájci Suva biztosítótársaság számára készített – valóban megrázó erejű – kisfilmje kapta.

Az ötödször megrendezett fesztiválon a világ kiemelkedő vállalati filmjeit, online és televíziós dokumentumfilmjeit gyűjtik össze.

A harminchat tagú zsűri tagjai között találjuk a digitális médiával három évtizede foglalkozó Peter Becket, a Svájci Filmszövetség elnökét, Zbigniew Zmudzkít, a *Péter és a farkas* című, Oscar-díjjal jutalmazott animációs rövidfilm producerét és Michael Kögler Emmy-díjjal jutalmazott, televíziós tartalomgyártással foglalkozó szakembert.

A díjátadón a zsűriből Conrad Heberling hosszan beszélt a vállalati filmek kortárs trendjeiről. Elmondta, hogy azok a munkák, amik képesek voltak kiemelkedni ebből a sokszázas mezőnyből, erős érzelmi hatásokkal, egyszerű alapötlettel és világos, követhető történetmeséléssel dolgoztak. Alapvető követelmény az is, hogy az alkotók professzionálisan használják a mozifilmes eszközöket és speciális effektusokat.



VÉGH ENDRE, DR. TURKOVICS MONIKA, ÓKOVÁCS SZILVESZTER, GULYA RÓBERT, GÁCS TAMÁS



ÓKOVÁCS SZILVESZTER, ALEXANDER V. KAMMEL, GULYA RÓBERT, GUILLAUME ALBECK, GÁCS TAMÁS, DR. TURKOVICS MONIKA, VÉGH ENDRE



ÓKOVÁCS SZILVESZTER, JÁVORSZKY GYÖRGY, DR. FŐZŐ VIRÁG, PÁLOS MÁTÉ, GULYA RÓBERT, FEKETE NORBERT, VÉGH ENDRE, GÁCS TAMÁS, DR. TURKOVICS MONIKA

Fantasy és opera

Az Opera április 9-én bemutatott, a 2014/2015-ös évadot beharangozó első imázsfilmje mozgalmas, szürreális vizuális világgal és fantasy filmekből ismerős látványelemekkel a lehető legszélesebb közönségréteget szólítja meg, de kiemelt célja, hogy olyan fiatalok számára is vonzóvá tegye az operát, akik még nem voltak operaelőadáson. Ehhez a fiataloknak szóló hollywoodi tömegfilmek vizuális sémáit hívta segítségül Végh Endre kreatív igazgató és Gács Tamás rendező, amikor továbbgondolták Ókovács Szilveszter és Turkovics Monika alapötletét. „A mozifilmes képi feldolgozás adta a lehetőséget a szürreális, stilizált, elvont operai világ megteremtésére, miközben aki járatos az opera és a balett világában, felismerhet pillanatokat *A hattyúk tavából* vagy az *Aidából*. Az Opera a kisfilmmel nyitást akart, új célcsoportokat elérni, új területeket felfedezni” – mesélte Végh Endre.

„Sok ötletet vettünk hollywoodi filmekből, az átfordulás szobát például a Tim Burton-féle *Aliz Csodaországban* című film ihlette. Attól működik ez a

film, hogy tele van klisékkel, ahogy általában a reklámok” – mondta erről Gács Tamás. De ugyanez igaz a kisfilm zenéjére is: Gulya Róbert a filmelőzetesek és akciójelenetek zenei kíséretéből indult ki.

Ugyanakkor fontos volt az is, hogy az imázsfilm méltó legyen az Opera százharminc éves hagyományához, és ne okozzon csalódást azoknak, akik évtizedek óta rajonganak érte. Ezért is jelenítették meg az alkotók a filmben az épületet, illetve az Opera énekeseit, táncosait. Az imázsfilm a magas- vagy prémiumkultúrát reklámozta a lehető legpopulárisabb eszközökkel, ennek a koncepciónak köszönhetően sikerét.

A kulcsmotívum: nyitottság

Az Ahol kinyílik a világ című kisfilm szervesen illeszkedik az Opera három évvel ezelőtt megkezdett reklám-kampányába, ami módosítja a már meglévő arculatot és újrapozicionálja az intézményt. Tulajdonképpen egy teljesen új arculat és kommunikáció épült fel ezalatt a korábbi logó és grafikai elemek felhasználásával.

A kampány plakátokkal, két kisfilmmel és hozzájuk kapcsolódó kiadványokkal, online tartalmakkal hívja fel a figyelmet arra, hogy a klasszikus balett és az opera ma is izgalmas, élő és mindenekelőtt szórakoztató műfaj.

„Filmünk a kosztümös filmek világát komponálta egybe a fantasy-vel annak érdekében, hogy a mi szükségképpen kosztümös színházi világunk a kor igénye szerinti vizuális nyelven kommunikáljon a nézői fantáziával, és így észrevetesse magát a világban” – mondta Ókovács Szilveszter Cannes-ban a vacsorával egybekötött díjátadó után.

Hangsúlyozandó, hogy a Cannes-ban díjazott imázsfilm minőségét nemcsak a szakma ismerte el: a filmet a YouTube-on 127 ezerszer töltötték le, a Facebookon közel 2600-an osztották meg, 4600 fölötti számban lájkolták, ami több mint 600 ezres elérést hozott. Ahogy Turkovics Monika marketing- és kommunikációs igazgató fogalmazott: az imázsfilm legnagyobb sikere – a díjak mellett – az, ha elnyeri a közönség tetszését, és növeli az opera és a balett iránt nyitott nézők számát. ○



Válassz élményt!

A szabadság melódiái

Az Ungarn für Deutschland, Opera for Europe 1989–2004 második napja változatos szabadtéri programokat kínált a közönségnek. A Szfínx-terazon két opera, Donizetti A csengő és Menotti A telefon című egyfelvonásosa szórakoztatta a nézőket, mielőtt a közel kétezer fős publikum gyülekezni kezdett az Operaház előtti színpadnál, hogy megtekintsék a rendezvénysorozat megkoronázását, a Szabadság OperaGálát.

Az eredetileg szabadtérre tervezett gála a szakadó eső miatt végül a nagyteremben vette kezdetét. A képes beszámoló mellett álljon itt egy részlet Zsoldos Dávidnak, a Fidelio alapítójának, valamint az Operaház külsős tanácsadójának a Fidelio.hu-n megjelent beszámolójából.

„Ritka alkalom, amikor egy rendezvényt úgy mos el az eső, hogy a közönség hálás érte – amint az is, hogy a szervezők elképzelése úgy vall kudarcot, hogy az eredeti üzenet végül még erőteljesebben érvényesül.



○ DR. HUBERTUS KNABE (TÖRTÉNÉSZ, POLITIKUS, A BERLIN-HOHENSCHÖNHAUSEN EMLÉKPARK ÜGYVEZETŐJE) ÉS PRÖHLE GERGELY (HELYETTES ÁLLAMTITKÁR EMMI) | Fotó: Rákossy Péter



○ FRIEDRICH HAIDER (SZLOVÁK NEMZETI SZÍNHÁZ FŐZENEIGAZGATÓ) | Fotó: Nagy Attila



○ Fotó: Nagy Attila



○ FERRUCCIO FURLANETTO, KÁLMÁNDI MIHÁLY | Fotó: Nagy Attila



○ ROST ANDREA | Fotó: Nagy Attila



○ PATRICK HAHN | Fotó: Nagy Attila



○ Fotó: Nagy Attila

vigyáztak is rá és egymásra. Éppen úgy, mint százharminc évvel ezelőtt, a megnyitón tették. Vagy huszonöt évvel ezelőtt egy hazug és zárt rendszer szögesdrótjaival, a szabadságukért, az országukért. Magától értetődően, határozottan, méltósággal.

A színház már csak ilyen: van, amikor az üzenete úgy érvényesül a legjobban, ahogyan az élet renkezi.”



○ Fotó: Nagy Attila

(...) Az Operaház főigazgatója gyorsan döntött: a színpadra kiállva meghívta az egybegyűlteket a Házba. Ami ez után történt, emlékezetes marad a jelenlévők számára: az egybegyűlt tömeg szabályosan megostromolta az Andrassy úti palotát – a Ház mintegy fél óra alatt zsúfolásig megtelt –, de úgy, hogy az ilyenkor szokásos hangos méltatlankodások és tömegjelenetek elmaradtak. Épp mire a műszak és a tévéstáb átpakolt, megtelt a nézőtér is, és láthatóan nagyon sok olyan látogató vette birtokba az Operaház tereit, akik még soha nem jártak odabent. Persze voltak, akik kívül rekedtek – talán az Erkel tudta volna elnyelni az egész tömeget –, ők lemez- és kiadvány-ajándékokkal vigasztalódhattak.



(...) És hogy mit keres a német újr-egyesítés, a szabadság ünnepe az Operában? Nincs ennél alkalmasabb hely rá: a művészet a szabadság gyermeke. Minden fizikai vagy szellemi vasfüggöny csupán mohó percemberkék ideiglenes tákolmánya – legfőbb céljuk, szerepük pont az, hogy e mulandóságukat megpróbálják eltagadtatni, elfeledtetni a szabadságuktól megfosztottakkal. Az Operaház a budapesti utcáról spontán, ám fegyelmegyetten megtelt széksorait és a soknemzetiségű közönség lelkesedését látva ezt nem lehetett elfelejteni. A közhely életre kelt: a közönség a »lábával szavazott«. Megostromolták az Operaházat, mert az övék – de éppen ezért



○ APÁTI BENCE, FELMÉRY LILI | Fotó: Nagy Attila

○ GÁBOR GÉZA, KÓBOR TAMÁS, BALCZÓ PÉTER, GEMMA NÍ BHRIAIN, SARA ROSSINI, LEON KOŠAVIČ | Fotó: Nagy Attila



Az Opera az *Ungarn für Deutschland, Opera for Europe 1989–2004* című kétnapos rendezvénysorozattal emlékezett meg az 1989-es határnyitásról, amely kelet-német turisták tízezreinek tette lehetővé, hogy Nyugatra jussanak. Az *O Freiheit! Kehrst du zurück? 1989–2004* elnevezésű nemzetközi konferenciára számos magyar intézményvezető mellett közel húsz európai ország opera- és színházigazgatója, intézményvezetője fogadta el a meghívást.



ÓKOVÁCS SZILVESZTER, MARTON ÉVA | Fotó: Nagy Attila



Fotó: Nagy Attila



SOLYMOSI TAMÁS, A MAGYAR NEMZETI BALETT IGAZGATÓJA ÉS SZÉP GYULA, A KOLOZSVÁRI MAGYAR OPERA IGAZGATÓJA | Fotó: Nagy Attila

Útkeresés

– az operajátszás múltja, jelene és jövője

Az Erkel Színházban kialakított konferenciateremben Marton Éva elnökletével olyan változatos témákról folyt az intenzív eszmecsere, mint az operajátszás a vasfüggöny mögött, a rendezői stílusok és a közönség ízlésváltozása, az opera és a balett összefonódása, illetve az opera múltja és jelene, sőt az előadók közül többen már annak jövőjét firtatták.

Walter Kobéra, a Neue Oper Wien művészeti igazgatója izgalmas bemutató keretében azt ismertette, hogy az új operák miként találhatnak maguknak alternatív játszóhelyeket (akár egy foci-pályát is), amelyek kiszolgálják a műfajt, s egyben a darab részévé válnak, így kínálnak újfajta élményt.

Peter Spuhler, a karlsruhei Badisches Staatstheater főigazgatója reagálásban arról számolt be, milyen kezdeti ellenállásba ütköznek az új darabok a közönség részéről. Fontos, hogy távlatokban gondolkodjunk és párbeszédet folytassunk a közönséggel, bővítsük a repertoárt. A fiatalabb közönségréteg megszólítása érdekében pedig a kifejezetten nekik szánt operák írása lehet a megoldás.

Hasonló tematikára épült Káel Csaba, a Művészetek Palotája vezérigazgatójának a beszámolója, amely az operaszolgáltatók és az operarajongók közötti közvetlenebb kommunikáció

fontosságára világított rá. Szerinte ez lehet a kulcs ahhoz, hogy az operának nevezett európai kultúrkincs minden időkből hagyomány maradjon. Aviel Cahn, az antwerpeni Flamand Opera intendánsa és művészeti igazgatója az opera létjogosultságáról tartott előadásában olyan kérdéseket feszegetett, hogy mennyire térhet el egy mai rendező saját értelmezése a szerző eredeti elképzelésétől. Azt is megjegyezte, sok helyütt a historizáló előadások iránti vágy sokkal erősebb, mint az innovatív gondolkodás.

Anger Ferenc, az Opera művészeti igazgatója az elmúlt huszonöt év változásait és irányzatait hullámvasúthoz hasonlította: a kezdeti felgyorsult tempó egy idő után kicsit alábbhagyott, de az utóbbi években újult erővel szárnyal az intézmény, több bemutatóval, mint valaha. Szép Gyula igazgató színháza, a Kolozsvári Magyar Opera ugyanúgy szenvedett a cenzúrától és a kötelező politikai irányelvektől, mint Magyarország, ám magyarként kétszeresen volt hátrányos helyzetben. Előadását lelkes elismerés fogadta mind azok részéről, akik hasonló tapasztalatokban részesültek 1989 előtt, mind azoktól, akik egy szabadabb Európa szülöttei voltak.

Élénk diskurzust váltott ki, amikor Solymosi Tamás, az Opera balettigazgatója a klasszikus és a modern tánc párhuzamait és ellentéteit ecsetelte.

A konferencia egyik legizgalmasabb előadása szintén az opera jövőjét kutatta. Zsoldos Dávid a digitális zenei terjesztési csatornákat és azoknak a zenei fogyasztásra gyakorolt hatásait elemezte, és rámutatott, hogy egy mégoly nagy múltú – és sok tekintetben konzervatívnak tekinthető célcsoportra épülő – műfajnak, mint az opera is feltétlenül reagálnia kell a zenehallgatási szokások drasztikus megváltozására. Különösképpen igaz ez akkor, ha azokat a fiatalokat is el szeretnénk érni az operaelőadásokkal, akik ma már szinte teljes egészében digitális médiafogyasztóknak tekinthetők. Az előadás négy példán keresztül szemléltette a legújabb klasszikus zenei disztribúciós megoldásokat: a Bécsi és a Bajor Állami Opera, valamint a Berlini Filharmonia stream szolgáltatásai mellett a Medici. tv szakmai profilját és üzleti konstrukcióját ismerhették meg a résztvevők.

A konferenciát este pódiumbeszélgetés követte, ahol inkább a politikai volt a főszerep. A meghívott német és magyar vendégek azt a témát járták körbe, milyen politikai és társadalmi változások mentek végbe a fal leomlása óta. Mindezek mellett arról is szó esett, hogy a kivívott szabadság milyen hatással volt a művészetre és a magyar kulturális életre. Hans Kaiser, az európai ügyek korábbi minisztere megjegyezte, hogy számára a szabadság és Magyarország rokon értelmű fogalmak, ugyanakkor a szabadságot nem szabad magától értetődőnek venni. Felelősséggel is jár. ◯

○ A FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI, 1935, HARANGOZÓ GYULA
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ HARANGOZÓ GYULA, 1968
Forrás: Operaház Archívuma



○ COPPÉLIA, 1967, SIPEKI LEVENTE
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ CSÁRDAJELENET, 1936, HARANGOZÓ GYULA
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



Örökség, amelyet őriznünk kell – Negyven éve hunyt el Harangozó Gyula

Aki látta őt táncolni, soha nem felejtette el. Az Orosz Balett ajánlott neki szerződést, de ő itthon maradt. Később nemzetközi koreográfus karrierje tört ketté. Sajátosan 20. századi magyar sors az övé.
Gara Márk

○ COPPÉLIA, 1967, LAKATOS GABRIELLA, HAVAS FERENC
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ COPPÉLIA, 1967
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ COPPÉLIA, 1967, HARANGOZÓ GYULA
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

○ HARANGOZÓ GYULA, 1968
Forrás: Operaház Archívuma



○ A CSODÁLATOS MANDARIN, 1956, HARANGOZÓ GYULA, LAKATOS GABRIELLA
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ LYSISTRATA, 1937, BORDY BELLA, HARANGOZÓ GYULA
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

E szomorú bevezetés ellenére Harangozó Gyula kifejezetten vidám, bohém személyiség volt. 1908-ban született Budapesten, és személyében a 20. század első jelentős magyar koreográfusát tiszteljük, pedig kezdetben nem készült táncművésznek. Jó sportolóként és a festészet rajongójaként szegődött el statisztának az Operaházba. A diótörő orosz táncában aratta első sikerét, és A háromszögletű kalap kormányzójaként ugrott ki 1929-ben. Huszonegy évesen olyan sikerrel alakított egy roszakatag vénembert, hogy azonnal magántáncosnak szerződtek. A balettben akkor még kevésbé, az orosz néptáncokban annál inkább jártos volt.

Az 1930-as évektől kezdve sorra kapta és zseniális ösztönrel, leleménnyel oldotta meg az olyan karakter szerepeket, mint a Bécsi úrfi a Pesti karneválban, az öreg csőzst a Magyar ábrándokban, a

nagybácsit a Kuruc mesében, a négert a Játékdobozban és a Fabábot A fából faragott királyfi 1935-ös, expresszionista stílusú Cieplinski-koreográfiában. Az 1936-os év nagy áttörést hozott az életében, ugyanis ekkor került színre élete első egyfelvonásosa, a Csárdajelenet. A kritika kitörő örömmel üdvözölte a Harangozó-művet. A kompozíció zenéjét Hubay Jenő szerezte, és sok segítséget kapott Oláh Gusztávtól, a színház díszlet- és jelmeztervezőjétől. A Csárdajelenet bemutatójában a korszak olyan kiválóságai vettek részt, mint Bordy Bella, Vera Ilona, Zsedényi Károly, Kőszegi Ferenc, Hidas Hedvig és természetesen maga Harangozó is, aki sok más koreográfushoz hasonlóan magának is kreált a táncjátékban egy kiváló karakter szerepet, nevezetesen a lócsiszárét. A Csárdajelenet sikerét jelzi, hogy az Operaház szinte minden külföldi vendégjátékán nagy sikerrel mutatta be, és ezután az immár

koreográfussá is avanszált alkotó újra készített, amit csak akart.

1937-ben két hónapos tanulmányútra ment Londonba, ahol Leonide Massine, az Orosz Balett egykori táncosa és koreográfusa azonnal le akarta szerződtetni. A pesti Opera ezt nem hagyta, azonban nem kötötte gúzsba Harangozót: minden lehetőséget megadott neki, hogy nemzetközi kapcsolatokat alakítson ki, és külföldön is betaníthatta koreográfiáit, például a milánói Scalában a Miraggiót és a Polovec táncokat. Budapesten is egymást követték az egyfelvonásos bemutatók. A Sybill tetszetős táncái, a Csizmás Jankó, a Polovec táncok az Igor herceg című operában, majd önállóan is, a Francia saláta, a Pozsonyi majális, a Rómeó és Júlia, a Nilusi legenda, a Korsó, A pórul járt kérő, a Szerelmi álmok. Megannyi különböző tematikájú, érdekes és ünneplend darab. Közben még arra

A Harangozó-örökség

○ COPPÉLIA, 2003, OLÁH ZOLTÁN, CASTILLO DOLORES | Fotó: Mezey Béla



○ COPPÉLIA, 2003, KOVÁTS TIBOR | Fotó: Mezey Béla



is volt ideje és ereje, hogy a világ első gáztámadásról szóló balettjét is elkészítse 1937-ben a Művész Színházban *Talán holnap!* címmel. Ez a mű nagyon nagy elismerést váltott ki, a nemzetközi táncéletben újabb lehetőségeket nyitva meg előtte.

Harangozó Gyula életében csúcspontot jelentettek a Bartók Béla által komponált táncjátékok. Ezek közül A fából faragott királyfi Fabáb szerepével találkozott először. Ugyanezt a művet maga is színre vitte 1939-ben Bartók intencióival összhangban, sőt még arra is rá tudta venni a mestert, hogy kiegészítő zenét komponáljon a címszereplő kifaragásához. 1941-ben Harangozó *A csodálatos mandarinon* dolgozott, amelyet Magyarországon addig még nem játszottak. Amint 1931-ben, úgy 1941-ben sem lehetett megtartani a bemutatót, mert az Operaház nem vállalta a konfrontációt az erkölcsvédőkkel. A koreográfus-táncművészt hamarosan még egy nagy csapás érte, amikor imádott felesége, Vera Ilona, akinek a Rómeó és

Júlia női főszerepét szánta, harminckét évesen váratlanul elhunyt.

A háború után Harangozó első feladata *A csodálatos mandarin* színrevitele volt. Bartók ekkor már nem élt. Még ez a változat sem követte az eredeti, Lengyel Menyhért-féle szövegkönyvet. A politika minden 20. századi közép-európai alkotó életébe beleszólt, ezt Harangozó Gyula sem kerülhette el. Nemzetközi karrierjének beindulását a második világháború törte ketté, majd a szovjet balettmesterekkel és a pártfunkcionáriusokkal gyűlt meg a baja. Egyfelvonásos balettjei eltűntek a repertoárról, mert a szovjet nézetek szerint a balettművészet nem haladó ágát képviselték. Mindennek dacára a megváltozott viszonyok között is alkotott tovább. 1948-ban mutatta be a *Térzenét*, amely még a „rég” nyugatos divatot, az Orosz Balett irányvonalát követte, aztán 1951-ben már az új igények szerint háromfelvonásosra bővítette a Csárdajelenetet *Keszkenő* címen. Két évre rá pedig megszületett a *Coppélia* háromfelvonásos változata, amely mind a mai napig a hazai repertoár

egyik szeretett darabja. 1956 nyarán került sor *A csodálatos mandarin* bemutatójára, amely kirobbanó sikert aratott, immár az eredeti szövegkönyv alapján. Lakatos Gabriella táncolta a Lány, Vashegyi Ernő a Mandarin és a koreográfus az Öreg gavallér szerepét.

A forradalom utáni években már csak néhány koreográfiát készített. 1959-ben sor került *A háromszögletű kalap* és a *Seherezáde* bemutatójára, majd 1960 nyarán színre vitte a kevésbé sikeres *Ludas Matyit*. 1960-ban leváltották a balettigazgatói posztról. Darabjai lassan kiszorultak a repertoárból, új feladatot pedig nem kapott. Nagyon felzaklatta, amikor szeretett Mandarinját levették a repertoárról, ezért élete végéig nem lépte át többet az Opera küszöbét. Második felesége, Hamala Irén a mester 1974-ben bekövetkezett halála után, élete végéig gondozta a Harangozó-örökséget, amint fia, ifj. Harangozó Gyula is. Az idei évad Coppélia-sorozatával a 40 éve elhunyt Mester zsenialitása előtt tiszteleg a Magyar Nemzeti Balett társulata. ○

KULTÚRA^{ORIGO}



Kötvefűzve



Kunaszt



Figaro



Egyfelvonás

www.origo.hu/kultura

A balerina, aki nem nézett vissza

Csinády Dóra az 1940-es, 1950-es évek meghatározó hazai balettművésze volt, a forradalom után azonban elhagyta az országot és haláláig Németországban élt. A *Coppélia* repríze kapcsán emlékezünk rá. Gara Márk

© FURFANGOS DIÁKOK, 1949 | Fotó: Operaház Emlékgyűjteménye

Csinády Dóra – eleinte még Teodóra – Nádasi Ferenc növendékeként került be az Operába, az 1940/41-es évkönyv tánckari növendékként emlékezik meg az akkor tizenöt éves balerinapalántáról. Gyorsan lépett egyre feljebb a ranglétrán, röviddel a háború után már szólós szerepeket táncolt. A *Furfangos diákok* Rozikáját (1948) nagy orosz klasszikusok követték: Mária hercegnő *A diótörőben* (1950) és *A hattyúk tava* Odette/Odile szerepe (1951). Drámai alkotásokban is megállta a helyét, a kritikák az elragadtatás hangján írtak Máriája lírai karakteréről, egy másik szovjet dramobalett, *A Párizs lángjainak* színésznője híres szerepévé vált. Emellett magyar darabokban is sikert aratott, mind a Harangozó Gyula által színpadra vitt *Keszkenőben*, mind a *Bihari nótája* című Vashegyi Ernő koreográfia Teresa Oliviera szerepében elismerték tehetségét. Neve talán a *Rómeó és Júliával* forrt össze leginkább, bár meglehet, hogy azért kapcsoljuk hozzá a címszerepet, mert művészetéről egyedül az 1955-ben felvett erkélyjelenet tanúskodik.

Egy másik emblemikus szerep a Coppélia Swaniildája, amelyet eredetileg nem Csinaády Dóra táncolt az ősbemutatón. Míg a második világháború előtt mindent csak egy szereposztásban mutatott be az operai balett, addig a háború után áttértek a párhuzamos szereposztások gyakorlatára. Nem is csoda, hiszen egyre komolyabb és hosszabb balettek kerültek színre, így a megnőtt előadásszámot már nem lehetett egyetlen táncosgárdára alapozni. A Coppélia első előadói Kováts Nóra és Rab István voltak, a másodszerposztás pedig Pásztor Vera és Vashegyi Ernő. Mivel azonban 1953 májusában az első páros egy turné során egyszerűen átvonatozott az akkori Nyugat-Berlinbe, új beállók után kellett nézni. Ekkor lépett színre Csinaády Dóra, akit Ortutay Zsuzsa

ekképpen jellemezte a *Táncművészet* 1953. júniusi számában: „Csinády Dóra művészi egyéniségére az elmélyülés, a szerep belső felépítettségének keresése, a fejlődésért való munka jellemző. Nem elégszik meg a színpadi alak külsőséges megformálásával, technikai megoldásával, hanem az őszinte alakításra törekszik és e tekintetben sok szepet alkotott.” „Swaniildája az érzékeny, mélyen érző kislány [. . .], aki soha nem bocsát meg a konfliktus igazi okozójának, és mélyen meggyűlöli Coppéliust.” Ma a balettben nem Sztanyiszlavszkij módszere alapján építik fel a karaktereket, abban azonban biztosak lehetünk, hogy nem üresek az idézett sorok. Csinaády Dóra eszerint nagyon tudatosan dolgozott azért, hogy ne csak a tánca legyen tiszta, hanem alakításai is emlékezetessé váljanak. Az ösztönös művészetet éppen ezért nem értékelték sokra.

Egy másik Táncművészet-szám címlapján (1955. június) *A hattyúk tava* Odette szerepében láthatjuk. Amellett, hogy a kép egy gyönyörű nőt ábrázol, hihetetlen kecsesség sugárzik belőle. Néhány hónappal később az átélésről osztotta meg gondolatait ugyanezen lap hasábjain. A két forrást összevetve egy kiváló technikájú és intelligens művész portréja rajzolódik ki. Egy olyan művészé, aki az 1956-os forradalom után a kiváltságos művészlét helyett szabad művész kívánt lenni, így férjével együtt elhagyta az országot. A következő év tavaszán kislányát is sikerült elhozni Magyarországról. Tette nem volt egyedülálló, mert szinte a fél balettegyüttes a távozás mellett döntött, így az Operaházban alig maradt szólista. Talán ez az oka annak, hogy a hazai balettművészet folyamatossága megtört, mivel egy teljes generáció tudása veszett el.

Először Bécsbe került, majd Nyugat-Németországba. Nyugat-Berlin, Bréma és Hannover lettek életének jelentősebb állomásai. Legendássá vált *Giselle* megformálása 1961-ben. S noha a hannoveri operát egy német expresszionista táncművész, Yvonne Georgi vezette, Csinaády Dóra az ő munkáiban is megállta a helyét. 1970-ben vonult vissza a színpadtól, utána balettkolát nyitott Hannoverben. 2013. augusztus 6-án, nyolcvannyolc évesen halt meg.



○ A HATTYÚK TAVA, 1951, FÜLÖP VIKTORRAL
Fotó: Operaház Emlékgyűjteménye

Felvétel mindössze egy maradt utána Magyarországon, s a képanyag sem túl bőséges. Mindössze a róla szóló írásokra támaszkodhatunk. Egy kolléga szavaival, a világhírűvé vált Eck Imre gondolataival, rajongásával emlékezzünk rá: „Legerősebb oldala a líra! Testének és lelkének csodálatos harmóniája itt izzik a legtüzesebb hőfokra. A műfajnak ez az ága nagyon nehéz, mindig teljes embert kíván. A művész legteljesebb átélése nélkül nem hiszi el a közönség a lemásolt alakot. És ezt a teljes átélést Csinaády Dóra minden alkalommal, még a próbákon is mindig meg tudja teremteni önmagában.” ○

Rendhagyó műfajokra van szükség



○ FAGGATÓ – PARASZTBECSÜLET; BAJAZZÓK | Foto: Nagy Attila

Faggató és OpeRaport címmel ebben az évadban indult el az Opera két új sorozata, folytatják a Hangolót, a legkisebbeknek pedig Makaró-ni Karmester helyett Papageno mutatja be az opera világát. Ami közös bennük: szórakoztatva informálják a vendégeket. Molnár Kinga

„New York-i példa alapján indítottuk el ebben az évadban a Faggatót, igaz, mi másképpen csináljuk, mint a Metropolitanben, mert ők a támogatói körnek szerveznek hasonló eseményt, mi pedig azokat a látogatókat várjuk, akik az esti előadás előtt szeretnének kérdezni az alkotóktól” – mondta el az új sorozat ötletével előálló Ókovács Szilveszter főigazgató, aki a jövőben maga moderálja a Faggatót. A sorozat az új előadásokhoz kapcsolódik, de nem a bemutató napjára szervezik, hanem néhány nappal későbbre, így a szeptember 13-i *Parasztbecsület* és a *Bajazzók* premierje után öt nappal volt

a Faggató, míg a szeptember 14-én debütáló *A tenor* alkotói szeptember 20-án találkoztak az érdeklődő közönséggel. A két első Faggatót azonban elfoglaltságai miatt nem a főigazgató moderálta, hanem Zsoldos Dávid, a Fidelio.hu alapítója, ezért a tapasztalatairól őt kérdeztük. „A laikus számára az első, szinte sokkoló élmény maga a színpad. Jól látszik a látogatók arcán, hogy mennyire más a nézőtérrel figyelni a színpadot, mint a színpadról megpillantani a nézőteret. Mivel a beszélgetések irányítottan kezdődnek, van idejük feloldódni, és a Faggató végére már inkább az a feladat, hogyan



○ HANGOLÓ – LUISA MILLER | Foto: Csibi Szilvia

lehet kedvesen, de határozottan véget vetni a kérdések sorának, hiszen ekkor már közvetlenül mellettünk hangolnak a zenészek az árokban – mondta el Zsoldos Dávid, aki szerint a Faggató elindulása azért fontos, mert a megszeretéshez a megismerésen keresztül vezet az út. – A Faggató látogatói ugyan zömmel már operarajongók, de olyanok is vannak, akiknek láthatóan ez az egyik első találkozásuk a műfajjal. De az előbbieknél talán még izgalmasabb egy ilyen alkalom: aki töviről-hegyire ismeri a svájci órák minden apró részletét, annak a legnagyobb élmény beszélgetni egy órásmesterrel.”

A Faggatónak az is az előnye, hogy a látogató azt érzi, hogy bent van az előadás „intim terében”, találkozik a díszlet hangulatával, és közvetlenül kérdezheti az alkotókat. „Inkább

moderátornak kell lenni, mint szakembernek, bár nyilván nem hátrány, hogy eredetileg muzikusnak készültem” – tette hozzá Zsoldos Dávid.

OpeRaport néven várja a művészeket az Opera új sorozata, amelynek két műsorvezetője az ötletgazda Aczél András rendező és Hábetler András operaénekes. Ők arról gondoskodnak, hogy a meghívott beszélgetőtársak egy percre se érezzék magukat biztonságban: a kellemes kérdések mellett kapnak kellemetlent is, egy exkluzív video-összeállítást az életük és pályájuk fontosabb eseményeiből csakúgy, mint meglepetésvendéget.

„Szeretnénk lekaparni azt a mázat, ami az operaénekesekre ráragadt, meg akarjuk mutatni a hétköznapiságot, a

természetességet. Ezért egy csomó mindenről fogunk beszélgetni, de a legkevésbé arról, amiről ők szeretnének. A *Muppet Show* két ronda öregfigurájából indultunk ki, hozzájuk hasonlóan mi sem riadunk vissza a gonoszkodástól, de persze nem mehetünk át bántóba, mert akkor a vendég bezár és a további kérdésekre csak egy-egy igennel vagy nemmel válaszol. Azt szoktam mondani, hogy ez egy szalonképtelen szalonbeszélgetés lesz” – árulta el Aczél András, aki cikkünk készítése idején még az első „raportra” készült.

Beszélgetőtársa, Hábetler András kérdésünkre azt mondta, hogy az október végén elindult sorozat első részében nekik is első alkalom, hiszen előtte közösen még nem vezettek talkshow-szerű műsort. Miután már



○ FAGGATÓ – A TENOR | Fotó: Rákossy Péter

dolgoztak együtt a Sziget fesztiválra készített *OperaSziget* produkción, abban bízunk, hogy az élő beszélgetés során könnyen tudnak majd egymásra reagálni, és a jó és rossz „rendőr” szerepe közül ő magának inkább az előbbit választaná.

A két új sorozat mellett folytatódik az évad premierjeinek napján az aznapra érvényes belépőjeggyel ingyenesen látogatható Hangoló. A negyvenöt perces, kötetlen hangvétélű előadásokat a bemutatók helyszínétől függően az Operaház Székely Bertalan termében, az Erkel Színház foyer-jában, a Zenekadémia I-es termében, vagy a Jókai utcai Zenekari Centrum Dózsa termében tartják. A Hangoló felkért előadói között szerepel balettmester, karmester és zenetörténész is, mi László Ferenc szakíróval beszélgettünk. „A döntő kérdés, hogy hová löjünk be

a velünk szemben ülők tudásszintjét, mert ettől függ, hogy mi az, amiről érdemes, és mi az, amiről muszáj beszélni. A különböző operáknál máshol van a határ, mert például a Parasztbecsületet és a Bajazzókat általában jól ismerik a hallgatók, őket banálisnak számítók tényekkel nem terheljük. De más a helyzet Britten vagy Stravinsky műveivel, hiszen a *Lukrécia meggyalázása* vagy *A kéjenc útja* sokaknak csupán címről van meg, vagy még onnan sem” – mondta el László Ferenc, aki szerint a Hangoló előadói különböző irányokból érkeznek, van, aki inkább művészi-gyakorlati oldalról közelíti meg a negyvenöt perces előadást, más zenetörténészként vagy kultúrtörténészként áll hozzá. A felkészülés arra is oda kell figyelniük, hogy informatívak legyenek, szórakoztatók, legyen személyes



○ OPERATÚRA PAPAGÉNOVAL | Fotó: Rákossy Péter

mondanivalójuk és ne ismételjék a műsorfüzetben leírtakat.

Az Operának több gyerekeknek szánt programja van, az egyik a Makaróni Karmesterből átalakított Papageno-sorozat – tudtuk meg a főigazgatótól. Hábetler András Papagenóként vezeti a nyolc-tizenkét éves gyerekeknek szánt programot, ami tulajdonképpen egy operaházi kalandtúra a résztvevőknek: Papagena keresése közben megismerkednek az Operaházzal és a betekintést kaphatnak az opera világába.

„Ez nekem is nagy kihívás, igazi kalandtúra, hiszen ötven-hatvan gyerek figyelmét kell lekötöni másfél órán keresztül. Itt nem lehet markírozni: teli torokból énekelek, beszélök. Azért nagyon fontos ez a program, mert a gyerekek a jövő közönsége. Azt szeretnénk, ha otthonos helynek éreznék az Operaházat, amit a zsinórpadról a süllyedőig megmutatunk nekik” – mondta el Hábetler András.



○ OPERATÚRA PAPAGÉNOVAL | Fotó: Rákossy Péter

A Papageno előkészítésében Csákovics Lajos is részt vett, ő készítette el a grafikákat: „A gyerekek a kalandtúrához egy színes, grafikákkal teli lapot kapnak, amelyen operaszereplők és hozzájuk kapcsolható tárgyak láthatók. A túra végére meg kell találniuk, melyiknek melyik a párja” – magyarázta.

A zárót Hábetler András mondta ki az OpeRaport és a Papageno kapcsán, ami egyébként pontosan illik a Faggató és a Hangoló sorozatokra is: „az Operaházat és művészeit közelebb szeretnénk hozni az emberekhez. Többes szám első személyben szólva Adyval: ezért minden: önkínzás, ének, szeretnénk, hogyha szeretnének...” ○

○ BAJAZZÓK – HECTOR LOPEZ MENDOZA, PASZTIRCSÁK POLINA | Fotó: Csibi Szilvia



○ PARASZTBECSÜLET – DOBI-KISS VERONIKA, LUIS LEDESMA | Fotó: Nagy Attila



Az Operaház közönsége Mascagni *Parasztbecsületét* és Leoncavallo *Bajazzók* című operáját egyaránt kitörő lelkesedéssel fogadta. Mindkét egyfelvonásost Georges Delnon vitte színre, a Magyar Állami Operaház Zenekarát pedig Pinchas Steinberg vezényelte.

Zajos siker a Házban

○ KAMEN CHANEV, ALEXANDRU AGACHE | Fotó: Nagy Attila



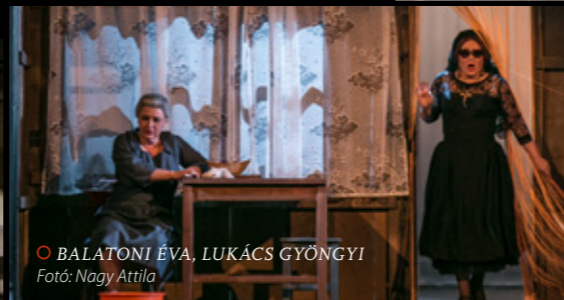
„Münchenből érkezünk a fent nevezett operákra, és a rendezés, az énekesek és a karmester egyaránt lenyűgöztek bennünket. A két darab nem feltétlenül tartozott a kedvenceink közé, de meggyőztek bennünket. Minden elismerésünk! Sajnos München kicsit messze van Budapeستől, különben minden este az Önök Operaházában ülnénk. Szívvel köszönjük minden művészeknek.”
(Dr. Eva und Siegmur Riedel, München)

○ ALEXANDRU AGACHE, HEITER MELINDA | Fotó: Nagy Attila



„A commedia dell arte játék alatt a színpadon a nézőkkel együtt egy szélesre tárt, egyfajta filmvászon formájúra felnagyított ablakba tekinthetünk be, ahol élet és játék összekeverednek. Visszafogott és hatásos. Pinchas Steinberg mindkét művet a finom hangulatok, színek és drámai lüktetés felé tanúsított jó érzéssel alakította. A Ház mindkét sztárja, Lukács Gyöngyi Santuzzáként, illetve Rost Andrea Nedda szerepében is győzelmet aratott.”
(Rolf Fath, Opera Lounge)

○ BALATONI ÉVA, LUKÁCS GYÖNGYI | Fotó: Nagy Attila



○ KAMEN CHANEV, ROST ANDREA | Fotó: Csibi Szilvia



○ ALEXANDRU AGACHE, ROST ANDREA | Fotó: Csibi Szilvia



„Kamen Chanév a régi korok tenoristáira emlékeztet, akik elsősorban és mindenekelőtt éneklésükkel hatottak. Márpedig Chanév kitűnően énekel. (...) Alexandru Agache minden színre lépése hallatlan energiával, inspiratív erővel is bír, Santuzzával énekelt kettőse az este legerősebb vokális, Neddával énekelt kettőse legerősebb drámai pillanatát teremti meg. (...) Minden hangjában, minden mozdulatában egy nagy művész alkotómunkájának lehetünk tanúi. (...) Rost Andrea Neddaként számomra élete legmeggyőzőbb alakítását nyújtotta. (...) Összességében ki kell jelenteni, hogy a főszerepeket éneklő négy énekes minden szempontból világszínvonalú alakítást nyújtott.”
(Momus.hu)

○ LUIS LEDESMA, PASZTIRCSÁK POLINA | Fotó: Csibi Szilvia



○ HEITER MELINDA, KAMEN CHANEV, LUKÁCS GYÖNGYI | Fotó: Nagy Attila



○ ROST ANDREA, NAGY ZOLTÁN | Fotó: Nagy Attila

„Mindkét opera főszerepében egy-egy nagyszerű énekesnő kimagasló produkciójának tapsolhattunk. Lukács Gyöngyi Santuzzája (...) frenetikus volt a két nagy kettősében, a megsebzett szerelmes lány megrendítően kiáltja átkát hűtlen kedvese után, ugyanakkor a megszokott gyönyörű pianókat sem kell nélkülöznünk. (...) A másik opera tündöklő primadonnája Rost Andrea volt. (...) A legapróbb részletekig kidolgozta a figurát, éli a szerepét, pózol, cigarettára gyújt, füstkarikát fúj, szeret és komédiázik. (...) A Madárdal könnyedsége, szépsége különleges volt, a közönség is értékelte; magam még nem hallottam színpadon ilyen minőségben megszólalni ezt az áriát. (...) A színpadra lépve Kamen Chanév meggyőző énekesi kvalitásairól, Lukács Gyöngyivel méltó partnerei voltak egymásnak, kettősük az est legjobb pillanatai közé tartozott. (...) »A komédiának vége« zárómondatot ezúttal Tonióként Alexandru Agache mondta ki, aki mindkét operában egyenes vokális produkciót nyújtott, kimagasló színvonalon. Mamma Luciaként Balatoni Éva most is bizonyította, hogy remek színésznő, ezúttal drámai szerepben. Arlecchino szerenádját Beppe szerepében Szappanos Tibor szólaltatta meg, figyelemre méltó, szép dallamformálással.”
(Fülöp Károly, Operavilág.net)

○ KOMLÓSI ILDIKÓ, LUIS LEDESMA | Fotó: Nagy Attila



ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

RÓST

Vezényel ▶ Kesselyák Gergely | Rendező ▶ Alföldi Róbert | Díszlettervező ▶ Zöldy Z Gergely
A koncert vendégei ▶ Vesselina Kasarova | Luciano Ganci | Nagy Zoltán | Cser Krisztián

2014. november 10.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Hangversenyek az Operában

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG
ZENEKARÁNAK KONCERTJEI



2014. november 24., 19:30

Dmitrij Kabalevskij ▶ Colas Breugnon-nyitány
Antonín Dvořák ▶ h-moll gordonkaverseny, op. 104
Bartók Béla ▶ Concerto (1943)

Vezényel ▶ Pinchas Steinberg

Közreműködik ▶ Varga Tamás

2014. december 22-23., 19:30

Leonard Bernstein ▶ Divertimento
Leonard Bernstein ▶ West Side Story – szimfonikus
táncok
George Gershwin ▶ Porgy és Bess – keresztmetszet

Vezényel ▶ John Axelrod

Közreműködik ▶ Boross Csilla – szoprán,
Derrick Lawrence – bariton,
a Magyar Állami Operaház
Énekkara
(karigazgató ▶ Strausz Kálmán)

HUNGARIAN STATE OPERA ORCHESTRA
AZ OPERA

ZENEKAR



www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

JOHN AXELROD
Fotó: Stefano Böttes

Bollywoodi forgatag a színpadon



○ KISS ANDRÁS, FARKASRÉTI MÁRIA, SZVÉTEK LÁSZLÓ, MIKSCH ADRIENN, SZEREKOVÁN JÁNOS | Fotó: Rákossy Péter

„Nagyszerű kezdeményezés, hogy a Magyar Állami Operaház időnként elővesz egy-egy rég nem játszott, kevésbé ismert operát, az elfeledett magyar repertoár előbányászása pedig különösen dicséretes, hiszen olykor A tenorhoz hasonló gyöngyszemekre lehet akadni. (...) Almási-Tóth András rendezése érzékeltetni próbálja ezt a különös, már-már elidegenített, de persze humoros, sőt sokszor nevetséges világot. Gyakran gesztusokon, mimikán, mozgásokon mosolygunk (vagy már röhögünk is), ami a színészi mellett rendezői érdem is.”
(Tóth Endre, Fidelio.hu)

○ MIKSCH ADRIENN, GEIGER LAJOS | Fotó: Rákossy Péter



Az új évad első premierje az Erkel Színházban Dohnányi Ernő *A tenor* című vígoperája volt, amelyet Almási-Tóth András rendezésében láthatott a közönség.

○ SZEREKOVÁN JÁNOS, KISS ANDRÁS, SZVÉTEK LÁSZLÓ, MIKSCH ADRIENN, FEKETE ATTILA | Fotó: Rákossy Péter



„Nem tudom, hogy az ismeretlen darab, az »újdomság varázsa«, vagy az elmélyült betanítás inspirálta-e őket, mindenesetre a Magyar Állami Operaház Zenekara kiváló formában játszott: mind a szép hangzás, mind az igényes összjáték terén olyan eredményeket ért el, amelyeket szívesen eltennék a soron következő premierekre. Ez nyilván nem kis részben Vajda Gergely betanítói munkáját dicséri. Emellett azonban ki kell emelnünk, hogy Vajda vérbeli opera-karmesteri erényeket is csillogtat: a színpaddal való kapcsolattartása – legalábbis a nézőtérrel nézve-hallgatva – példás, a zenekar játéka nem pusztán szép zene, de minden pillanatban a kellő érzelmi töltettel átítatott drámai muzsika.”
(Bóka Gábor, Operavilag.net)

„Kétszeresen is jó ötletnek bizonyult a darabválasztás, hiszen hazai szerző műve sajnos nem mindennapi vendég az itthoni operaházakban, ráadásul nagyon kellemes, jó zene szólalt meg remek történettel, humorral. Nem mellesleg ez az opera – csúnya szóval élve – népszerű: egyformán izgalmas a műfajjal ismerkedőknek, a zenében alaposan járatosoknak, fiataloknak, időseknek. (...) A tenor vígopera, ha a szöveget és a zenét nézzük, de ennél több; bevezet a műkedvelők életébe, nagyon jó jellemrajzot ad a főszereplő esetében, az erkölcsi szál sem elhanyagolható. (...) Schippel (Fekete Attila) megjelenése feledhetetlen, mind az entréé-t, mind az öltözéket látva. (...) Farkasréti Mária kellemes színfoltként volt jelen mind énekesi, mind színészi mivoltában. (...) Miksch Adrienn éneklését csak dicsérni lehet, zenei szempontból ő volt a bemutató legjobbja. Érzékenyen ábrázolta a Thekla lelkében végbemenő változásokat, képes volt egyszerre szende, de tüzes is lenni. Dohnányi is Góth Thekla figuráját ábrázolja a legösszetettebbnek, a legárnyaltabbnak, Miksch Adrienn ezt ki is emelte. Fekete Attila ezúttal nem a hősszerelmes szerepében tűnt fel, de játéka igazán tetszett, önfeledten birtokolta a színpadot, ruhája is aláhúzta szerepbeli (talán) kívülállását. A zenekart ezúttal Vajda Gergely vezényelte, nagyszerűen. Vajda nagy formátumú zenész, széles látókörű, most is képes volt olyan hangzásokat keverni, hogy ha a darab minősége felől valakinek kétsége volt, a zenekar játéka után ez eloszlott. Öröm volt a bemutaton ott lenni, néha jólesik az embernek egy morbid jelenettel induló, a történetet tekintve könnyed, ám zenei szempontból nagyon igényes, kacagásra ingerlő operát is megnézni.”
(Lehotka Ildikó, Gramofon.hu)

○ FEKETE ATTILA | Fotó: Rákossy Péter



○ SZEREKOVÁN JÁNOS, KISS ANDRÁS, FEKETE ATTILA, SZVÉTEK LÁSZLÓ
Fotó: Csibi Szilvia



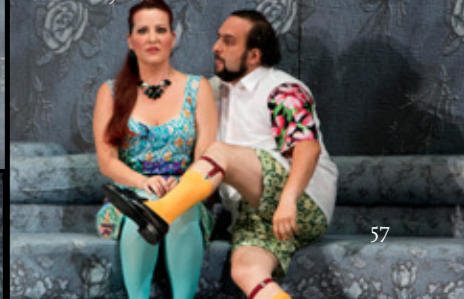
○ SZEREKOVÁN JÁNOS, KISS ANDRÁS, SZVÉTEK LÁSZLÓ, MIKSCH ADRIENN, FEKETE ATTILA
Fotó: Csibi Szilvia

○ FEKETE ATTILA | Fotó: Rákossy Péter



„Az Erkel Színházban megtartott budapesti előadás Vajda Gergely szeretetteljes vezetésével jó társulatot mozgósított, és az egyébként Cavaradossiként és Rodolfóként ismert Fekete Attilát Schippel szerepében, aki pompásan énekelt; torzonborz forradalmárt és művész hippit alakítva, akinek először a nadrágját kell felhúznia (a sliccé összegombolnia), mielőtt a honoráriumért nyújtja a kezét.”
(Rolf Fath, Opera Lounge)

○ MIKSCH ADRIENN, SZEREKOVÁN JÁNOS
Fotó: Rákossy Péter



Opera130

– évforduló tömegjelenettel

Szeptember 27-én százharminc éves évfordulóját ünnepelte az Opera játékos, élő tömegjelenettel, rendhagyó gálaesttel, M. Tóth Géza *A Sugár úti palota – Opera130* című filmjével és *Az Operaház története kezdetektől napjainkig* című könyvvel, amely a Helikon Kiadó gondozásában jelent meg.

Fotó: Nagy Attila



Fotó: Csibi Szilvia



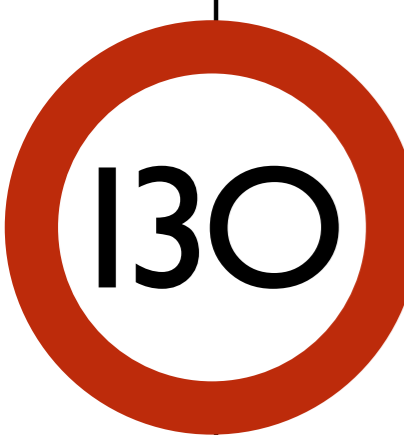
Fotó: Rákossy Péter



Fotó: Rákossy Péter



Fotó: Herman Péter



Igazán élethűre sikerült az Operaház 1884-es megnyitójának rekonstrukciója 2014. szeptember 27-én, ahol Ferenc József és Sissi hercegnő is szerepet kapott. A császárt Kuna Károly színművész jelenítette meg, a hercegnő szerepében pedig Sáfár Orsolya operaénekes tündökölt. A Házba betörő tömeget kétszáz lelkes statiszta segítségével imitálták.

Az össznépi játékot az 1884-es nyitóest felelevenítése követte: a közönség Erkel *Bánk bán* című operájából hallható részleteket, amelyet a különleges szereposztás tett felejthetlenné: Kiss B. Atilla, Kertesi Ingrid, Marton Éva, Berczelly István, Gulyás Dénes és Ötvös Csaba is színre lépett.

A Trójai játékok – amazonokkal című balettelőadás igazi csemege

volt a Magyar Nemzeti Balett nyolc balettművészeivel.

Az ünnepi est filmpremierje, M. Tóth Géza alkotása kifejezetten a jubileumra készült, amelyben komplex képet jelenít meg az egykori Sugár úti palotáról.

Szintén az est újdonságaként mutatták be *Az Operaház története kezdetektől napjainkig* című kötetet, amely a magyar opera- és balettszínház történetét meséli el informatívan és képekkel gazdagon illusztrálva.

„T. Operaház! Fantasztikus volt a szombati est, remek szervezés, kiváló kivitelezés, élvezetes este! Hab a tortán a legszebb tűzijáték, amit láttam. Továbbra is az Opera/ház hűséges rajongója, Oroszlán Szonja”



Fotó: Rákossy Péter



Fotó: Herman Péter



GULYÁS DÉNES, BOTOS VERONIKA, BERCEZELLY ISTVÁN, ÖTVÖS CSABA, MARTON ÉVA, KISS B. ATILLA, KERTESI INGRID, MEDVE CZKY ÁDÁM | Fotó: Rákossy Péter



Fotó: Herman Péter



○ CARULLA LEON JESSICA, STAROSTINA KRISTINA, PAPP ZSUZSANNA



○ BOROS ILDIKÓ



○ HIGGINS JACLYN ANN, PAP ADRIENN, STAROSTINA KRISTINA, BALABAN CRISTINA, GIKOVSZKI SZNEZSANA, CARULLA LEON JESSICA, PAPP ZSUZSANNA, BOROS ILDIKÓ

○ CARULLA LEON JESSICA, PAPP ZSUZSANNA

A világhírű amerikai koreográfus, Robert North alkotásának női változatát, a *Trójai játékok – amazonokkal* című balettelőadást a Magyar Nemzeti Balett nyolc balettművészeivel adta elő szeptember végén, amelynek európai premierje a Magyar Állami Operaház százharminc éves évfordulóján volt, és amelyet novemberben még három alkalommal láthat a közönség a Balett-bravúrok est keretében. Az eredetileg férfiakra szabott, nehéz akrobatikus elemekkel tűzdelt, lenyűgöző balettkomédiában az aikido japán harcművészet motívumai mellett a capoeira, a brazil harcművészeti játék elemei és a görög harci mutatványok is helyet kaptak.



Kecses harci mutatványok



○ CARULLA LEON JESSICA, PAP ADRIENN, BOROS ILDIKÓ, BALABAN CRISTINA, HIGGINS JACLYN ANN, STAROSTINA KRISTINA, GIKOVSZKI SZNEZSANA, PAPP ZSUZSANNA



○ PAP ADRIENN, PAPP ZSUZSANNA, HIGGINS JACLYN ANN, STAROSTINA KRISTINA, GIKOVSZKI SZNEZSANA, BALABAN CRISTINA, CARULLA LEON JESSICA, BOROS ILDIKÓ



○ GIKOVSZKI SZNEZSANA, CARULLA JESSICA LEON, PAPP ZSUZSANNA



○ CARULLA LEON JESSICA



© BARÁTH EMÓKE | Fotó: Rákossy Péter



© BALGA GABRIELLA, CELENG MÁRIA | Fotó: Nagy Attila



© SZIGETVÁRI DÁVID, KÁLMÁN PÉTER, HAJA ZSOLT | Fotó: Nagy Attila

© SZIGETVÁRI DÁVID, BARÁTH EMÓKE, HAJA ZSOLT | Fotó: Rákossy Péter

© BALGA GABRIELLA, SZIGETVÁRI DÁVID, KÁLMÁN PÉTER, CELENG MÁRIA, HAJA ZSOLT | Fotó: Rákossy Péter



© BARÁTH EMÓKE, KÁLMÁN PÉTER, HAJA ZSOLT, CELENG MÁRIA | Fotó: Rákossy Péter



© SZIGETVÁRI DÁVID, HAJA ZSOLT, BALGA GABRIELLA, CELENG MÁRIA | Fotó: Rákossy Péter



© BALGA GABRIELLA | Fotó: Rákossy Péter

Szerelmi játszmák

Nagy sikert aratott Jiří Menzel első magyarországi operarendezése, Mozart *Così fan tutte* című komédiája a Magyar Állami Operaház színpadán. Az októberi előadások után novemberben még négyszer látható a könnyed és remek humorú vígopera.

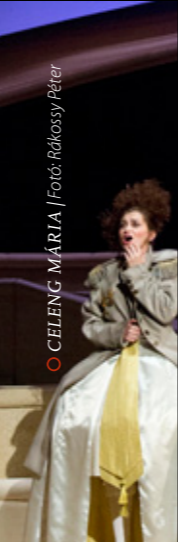
© BALGA GABRIELLA, HAJA ZSOLT
Fotó: Rákossy Péter



© BARÁTH EMÓKE, SZIGETVÁRI DÁVID, HAJA ZSOLT, BALGA GABRIELLA, CELENG MÁRIA | Fotó: Nagy Attila

„A szereposztás nagy erénye, hogy az énekesek egységes elvek mentén közelítenek Mozart zenéjéhez: s ennek aligha kizárólag generációs okai vannak – mindez a betanítói munka alaposságát is dicséri. (...) Celeng Mária és Balga Gabriella Fiordiligije és Dorabellája nem pusztán külön-külön értékes alakítások, de kivételes összhangban léteznek a színpadon: nem tudom, hogy ennek civilben is valós rokoni kapcsolatuk-e az oka, mindenesetre az egymásra hangoltság fontos többletet ad produkcióikhoz. (...) A legértettebb vokális produkciót Baráth Emóke Despinájának köszönhetjük (...) – etalonként állítható a jelen és a jövő Mozart-énekesei elé.

(...) A felújítás nagy értéke a zenekari produkció: az Operaház együttese nem egyszerűen pontosan és szépen, de rég hallott energikussággal, rugalmassággal és stílusossággal játszik. Halász Péter betanítása nem korlátozódik a hangok zeneileg szabatos reprodukálására, de egyrészt maximális sikerrel hasznosítja a historikus előadói praxisból áttemelhető megoldásokat, másrészt önálló, határozott olvasattal rendelkezik a partitúráról. Fischer Ádám Ascanio-előadásai óta nem hallottam e falak között hasonlóan kézben tartott, minden ízében kifogástalan Mozart-interpretációt.”
(Bóka Gábor, Operavilag.net)



© CELENG MÁRIA | Fotó: Rákossy Péter

„A zene áramlik és fodrozódik: és ebben partner az operazenekar, Halász Péter főzeneigazgató szigorúnak tűnő dirigálásával. A kis együttesrel, korhű közéleti stílusban játszott mozart muzsika áttetsző, de ahol kell, tapinthatóan sűrű volt; kiváló ötlet, hogy a karmester két munkát végezve a – jelentősen meghúzott – recitativókat fortepianón kísérte. A zenei részhez pedig az énekesek is hozzáadtak, a sok-sok együtteselésben – a duettekől a kvartettekig – a szextettekig – beigazolódott, hogy vokálisan remekül illenek egymáshoz.”
(Zsiray-Rummer Zoltán, Magyarhirlap.hu)



© BALGA GABRIELLA, CELENG MÁRIA
Fotó: Rákossy Péter

„A világhírű rendező, Jiří Menzel állította színpadra a darabot. A zene játékosága, bája, humora a nagyszerűen játszó muzsikugárda ihletett játékaival szólalt meg. Halász Péter energikusan dirigált. A szolisták közül kiemelkedett Baráth Emóke (Despina, jegyző) szép hangjával, derűjével. Celeng Mária (Fiordiligi) és Balga Gabriella (Dorabella) főleg a kettősökben volt kiváló. Szigetvári Viktor (Ferrandó) a jövő ígérete, Haja Zsolt (Guglielmo) erőteljes hódító. Kálmán Péter (Don Alonso) kissé visszafogottan komédiázik.”
(Spangel Péter, Demokrata)



© HAJA ZSOLT, SZIGETVÁRI DÁVID
Fotó: Nagy Attila



© BALGA GABRIELLA, BARÁTH EMÓKE, CELENG MÁRIA
Fotó: Nagy Attila



© SZIGETVÁRI DÁVID, CELENG MÁRIA, BARÁTH EMÓKE, KÁLMÁN PÉTER, BALGA GABRIELLA, HAJA ZSOLT
Fotó: Rákossy Péter

Munkaszemlélet balett- alapokon

Bár a Katona József Színház Jászai Mari-díjas színésznője már csak a múlt egy meghatározó szakaszaként tekint a balett-táncos évekre, a tánctól a mai napig nem szakadt el teljesen. Rezes Judit csodálja a nagy, klasszikus balettelőadásokat, de legnagyobb örömmel a balettpróbák kulisszái mögé les be.

Krupa Zsófia

– A balett-táncosokhoz képest később kerültél kapcsolatba a tánccal, mégis nagy elhivatottságod lehetett, ha öt évet szenteltél neki.

– Miskolcon egy művelődési házban talákoztam először a balettel, ahonnan egy barátnőm Pécsre ment egy művészeti középiskolába. Én is ekkor döntöttem el, hogy ezzel szeretnék foglalkozni. Pécssett a fő tantárgyunk a klasszikus balett volt, de emellett, mint minden táncos képzésben, nálunk is voltak például néptáncórák, spiccórák, emeléstechnika és színpadi tánc. Az iskola arra törekedett, hogy a hagyományos balett mellett más táncstílusokkal is megismerkedjünk.

– Ráadásul az alkatod is megfelelő volt hozzá. A középiskolában tehát úgy gondoltad, hogy híres balerina leszel?

– Nem emlékszem pontosan, hogy tizennégy évesen mennyire voltak határozott elképzeléseim a karrieremről, de azt továbbra is éreztem, hogy ez engem érdekel. Érettségi után nem vettek fel elsőre a Színművészeti Főiskolára, ezért úgy döntöttem, hogy Győrben még egy plusz évig klasszikus balettet fogok tanulni. Akkor még nem alakult ki bennem tisztán, hogy táncos leszek-e vagy színész. Nem tudhattam biztosan, hogy végül melyiket dobja a gép.

– Emlékszel még a balett fizikai kihívásaira?

– Természetesen emlékszem a műfaj örömeire és a fizikai-lelki nehézségeire is. Ahogy ennyi idő után visszanezdek, már önmagában az is hihetetlennek tűnik, hogy képes voltam reggel felkelni, és kemény balettpróbákra járni.

– A Színművészetire való sikeres jelentkezésed aztán eldöntötte, hogy melyik irányba mész. Tudtál abból a fajta magatartásból, fegyelemből valamit továbbvinni a színészetbe?

– Egyfajta munkaszemléletet vittem tovább a balettből, aminek voltak

○ Fotó: Trolán Nóra



○ AHOL A FARKAS IS JÓ | Fotó: Dömölky Dániel

előnyei és hátrányai is a színházban. A színészember alapvetően önmagára figyelő művész, vagyis általában arra koncentrálnak, hogy ő mit csinál és miként van jelen a darabban. Ezzel szemben egy táncosnak mindig alkalmazkodnia kell a partneréhez és a mozgáshoz is. A táncosokhoz képest tehát először nagyon fegyelmezetlennek éreztem a színészeket, ezt meg kellett szoknom.

– Idegesített ez a fegyelmetlenség?

– Eleinte igen. Például amikor a színházban a rendező beszélt, akkor a színészek teljes természetességgel szóltak bele az instrukciókba, ilyet pedig táncosként soha nem éltem meg. A balett-teremben mindig iszonyú nagy fegyelem volt, ahol a koreográfus szava szent. Meg kellett tanulnom, hogy a rendezői utasítás sokszor egy közös munkát jelent, amiben bátran ki lehet próbálni magunkat. Utólag tehát azt mondom, hogy a balett túlzott fegyelme nem csak pozitív hatással volt rám.

– Estéknként te magad is a színházban dolgozol. Mennyire van időd táncelőadást nézni?

– Régen sokszor mentem megnézni a táncos barátaimat, egyikük, Krausz Alíz többször dolgozott is a Katonában a Bozsik Yvette Társulattal. A kisfiam megszületése óta erre kevesebb idő jut, mert azóta nehezebb megszervezni egy-egy estét a saját

színházi munkáimon kívül. A Magyar Nemzeti Balett társulatából egyébként Bajári Leventével voltam nagyon jó munkakapcsolatban, mert a *Musik, Musikk, Musique* című darabunkban az egyik számot Levente koreografálta. Akkor kölcsönösen szimpatikusak voltunk egymásnak, és utána én is elmentem őt megnézni az Operaházban.

– Nézőként mi köt le a balettban?

– Szeretem a klasszikus balett-előadásokat nézni színpadon is, de ami mindig igazi élmény volt, az az, hogy ha például a tévében a próbatermi balettgyakorlatokat nézhetem. Ez szinte jobban leköt, mint maga az előadás. A próbákban mindig vannak leállások, és olyankor többet megtudsz a táncosról mint emberről. Tetszik az is, hogy a táncosok ilyenkor nem csillogó jelmezben vannak, hanem speciális ruhadarabokban gyakorolnak, sokszor nagy, vastag zoknikkal és nadrágokkal vonják be magukat, hogy védjék a lábukat.

– Nemrég egy egészen más formában tért vissza a tánc az életedbe. Felkértek a tévében a Szombat esti láz című táncos showműsor egyik szereplőjének, partnereddel, Lehoczky Györggyel pedig májusban meg is nyertétek a versenyt. Hogy kerültél ilyen messze a színháztól?

○ MUSIK, MUSIKK, MUSIQUE. | Fotó: Kékes Szaffi



– A párom, Szabó Győző, aki szintén szerepelt a műsorban, a médiában már igazi sztárnak számít. Egyértelműen miatta kértek fel engem is, én pedig örömmel vettem részt. Azért is vállaltam el a felkérést, mert tudtam, hogy ez elsősorban a kemény munkáról, a kihívásokról fog szólni, és nem kizárólag a sztárvilágról. A műsorban ráadásul hétről hétre egészen különböző táncműfajokban, például charlestonban, jazztáncban és freestyle-ban próbálhattam ki magam, és ez elég változatosá tette a kemény munkát.

– Ezt a kemény munkát és a te vasakarodat az is bizonyítja, hogy tulajdonképpen egy sérüléssel együtt csináltad végig a döntőt.

– A végére már hatalmas volt a fizikai megterhelés, és a finálé előtti héten becsípődött egy ideg a derekamnál. Akkor nem volt biztos, hogy színpadra tudok menni, főleg, hogy a koreográfival még sokat kellett dolgoznunk a fellépésig. Végül nagy elszánással és orvosi segítséggel helyreálltam annyira, hogy végig tudtam csinálni a döntőt. Ezzel együtt is nagy élményt jelentett a finálé, és büszke voltam a sikerünkre. ○

Csatlakozzon előfizetőinkhez!

HetiVálasz

- Több mint **10 000 Ft-ot** takarít meg egy év alatt*
- **Hűségkártyát** kap ajándékba
- Hetilapját **házhoz visszük**



Most **17 400 Ft-ért** fizethet elő egy évre, így 20 lapszámot ingyen kap!

www.valasz.hu/elofizetes

*éves előfizetés esetén az újságárúsnál vásárolt példányok árához képest

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2015
november
december

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA

november 2., 5., 6., 8.	Coppélia Harangozó Gyula–Léo Delibes
november 2., 13., 26.	Tosca Giacomo Puccini
november 4., 8.	Falstaff Giuseppe Verdi
november 6., 9., 12., 15., 20.	Az árnyék nélküli asszony Richard Strauss
november 8., december 6.	Dalszínház utcai dalestek
november 14., 16., 18., 22.	Così fan tutte Wolfgang Amadeus Mozart
november 15., december 13.	Királyi Zeneterem – ahol a kamarazene terem
november 16., 19., 21., 23., 28., 30.	A trubadúr Giuseppe Verdi
november 22., 25., 27., 29., december 2.	Tannhäuser Richard Wagner
november 22., december 20.	(J)Összművész? – ismert művészek ismeretlen arcai
november 23., 30., december 20.	A LAKATLAN SZIGET JOSEPH HAYDN
november 24., december 22., 23.	Hangversenyek az Operában
december 4., 6., 9., 11., 13., 20., 26., 28.	Bohémélet Giacomo Puccini
december 5., 6., 7., 10., 12., 13., 14., 17., 18., 19., 21., 24., 25., 26., 27., 28., 30.	A diótörő Vaszilij Vajnonen–Pjotr Iljics Csajkovszkij
december 30., 31.	A denevér Johann Strauss

ERKEL

november 6., 9., 12., 16., 18., 21., 25., 27., 29.	Carmen Georges Bizet
november 7., 9., 11., 13.	Vérnász Szokolay Sándor
november 15., 16., 19., 20., 22., 23.	Balett-bravúrok: Trójai játékok, Hat tánc, Etűdök
november 17.	Dózsa György Erkel Ferenc
november 28., 30., december 5., 7., 9., 11., 13.	János vitéz Kacsóh Pongrác
november 29., 30.	Magyar Nemzeti Táncegyüttes: Dózsa
december 12., 14., 16., 18., 21., 26., 28.	A BŰVÖS VADÁSZ CARL MARIA VON WEBER
december 13., 20., 27., 30.	Parázsfüvolácska Wolfgang Amadeus Mozart–Lackfi János
december 19., 23., 25., 27., 30.	A varázsfuvola Wolfgang Amadeus Mozart

ZENEAKADÉMIA – Solti György Kamaraterem

november 5., 7., 9.	Lukrécia meggyalázása Benjamin Britten
---------------------	-------------------------------------------------

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Carl Maria von Weber

A bűvös vadász

*Opera három felvonásban,
német nyelven, magyar felirattal*

Rendező ▶ Zsótér Sándor
Díszlettervező ▶ Ambrus Mária
Jelmeztervező ▶ Benedek Mari
Koreográfus ▶ Ladányi Andrea
Dramaturg ▶ Ungár Júlia
Karigazgató ▶ Strausz Kálmán

Karmester ▶ Halász Péter

Bemutató ▶ 2014. december 14., Erkel Színház
További előadások ▶ 2014. december 16., 18., 21., 26., 28.

Médiapartner: **AMC**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz